Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 167 (16690) | 1984 оной июлиин 21, суббото | Сэн 3 мүнгэн.

КПСС-эй ЦК-гай ПОЛИТБЮРОДО

Профессиональна союзуудта тоосоонууд болон һунгалтануудай үнгэргэгдэхэеэ байһантай дашарамдуулан, партийна организацинуудай зорилгонууд тухай асуудалые КПСС-эй ЦК-гай Политбюро ээлжээтэ заседани дээрэ хаража үзэбэ.

Ороной эгээл олон хүн зонтой ниитын эмхидэ болохоёо байгаа тоосоото-һунгалтын кампани совет общиествын ажабайдалдахи ехэ үйлэ хэрэг болохо гээд заседани дээрэ тэмдэглэгдэбэ. Олон талын уялгануудаа дүүргэлгэдэнь профсоюзуудай эдэбхи үүсхэлые хэлбэришэгүйгөөр дээшэлүүлгэдэ, үйлэдбэриин түсэбүүдые дүүргэхын, социалис мүрысөө хүгжөөхын, хамтын договорнуудые сахихын, хүдэлмэрилэгшэдтэ ажалай, һуудал байдалай ба амаралтын һайн эрхэ байдал байгуулхын, ажалша коллективүүд тухай хуулиин дүримүүдые бүрин хүсэдөөр бэелүүлхын түлөө профсоюзай комитедүүдэй ба ажахын зургаануудай харюусалгые дээшэлүүлгэдэ энэ кампани туһа нэмэри болохо зэргэтэй. Тоосоото-һунгалтын суглаанууд болон конференцинүүдтэ профсоюзуудай гэшүүдые эдэбхитэйгээр хабаадуулха, ажал хэрэгэй талаар шүүмжэлэлгын болон өөрыгөө шүүмжэлэлэй, профсоюзай хүдэлмэриин онол аргануудые нарижуулан һайжаруулгын, союз доторой демократиин эрилтэнүүдые наринаар сахилгын оршон байдал байгуулха шухала гээд онсо анхарал хандуулагдаба.

Тоосоото-һунгалтын кампани үнгэргэхэдэнь, профсоюзай соведүүд болон комитедүүдтэ бүхы талын туһаламжа үзүүлхэ, ороной үмэнэ табигдаһан зорилгонуудые шиидхэлгэдэ хүдэлмэришэд, алба хаагшад болон колхознигуудай, тэдэнэй ниитын эмхинүүдэй ажалай политическэ эдэбхи үүсхэлые саашаданя дээшэлүүлгые туйлаха гэжэ союзна республикануудай Компартинуудай ЦК-нуудта, партиин крайкомууд, обкомууд, горкомууд болон райкомуудта, партийна эхин организацинуудта Политбюро даалгаба. Профсоюзуудай зургаануудта һунгагдаһан коммунистнууд ниитын уялгануудые жэшээтэ һайнаар дүүргэхэ, ажалшадай аша туһын, арад зоной һуудал байдалые һайжаруулхын, манай Эхэ ороной экономическа ба оборонно хүсэ шадалые дээшэлүүлхын түлөө тэмсэлдэ залан сэхэ байлгын жэшээ харуулха ёһотой гээд онсолон тэмдэглэгдэбэ.

Профсоюзай эмхинүүдтэхи тоосоонууд болон һунгалтанууд совет общиествын политическэ системын энэ шухала шатын хүдэлмэриин ёһотой харалга болохо, хүтэлбэриин, ажахы эрхилэлгын, коммунизмын ленинскэ һургуули болохо профсоюзуудай үүргые ба удха шанарые улам дээшэлүүлхэ бээз гэжэ этигэжэ байһанаа КПСС-эй ЦК-гай Политбюро элирхэйлнэ.

Ургамалнуудые хамгаалха эгээл ашаг үрэтэй зүйлнүүдэй нэгэн болохо шэнэ пестицидүүдые үйлэдбэрилгын арга технологиин ба химиин талаар научна шэнжэлэлгэнүүдые саашадань үргэдхэлгэдэ шэглүүлэгдэһэн КПСС-эй ЦК-гай ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол баталан абтаба.

ООН-ой Генеральна секретарь Х Перес де Куэльяртэй нүхэд К. У. Черненкын ба А. А. Громыкын уулзажа, хөөрэлдэлгын дүнгүүдые Политбюро хаража үзэбэ. Уласхоорондын аюулгүй байдалые, эб найрамдал болон манай түби дэлхэйн арадуудай хоорондохи харилсаа холбоое бэхижүүлгын шухала арга болохо ООН-ой үүргые дээшэлүүлхын тула Советскэ Союз өөрынгөө политическэ нүлөөе болон моральна нэрэ хүндые саашадаашье хэрэглэхэ байна гэжэ энээнтэй хамта үшөө дахин онсолон тэмдэглэгдэбэ.

НРПК-гай ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Кампучиин Арадай Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Чан Ситэй нүхэр Н. А. Тихоновэй хэһэн хөөрэлдөөнэй дүнгүүд һайшаагдаба. Манай оронуудай хоорондохи бүхы талын харилсаа холбооые нарижуулан гүнзэгырүүлгэдэ Советскэ Союз ехэ удха шанар олгодог, шэнэ байдал байгуулхадань, революционно туйлалтануудаа хамгаалхадань Кампучиин аха дүү арадые дэмжэдэг байгаа, дэмжэхэшье юм гэжэ тэмдэглэгдэбэ.

Үзэл сурталай болон уласхоорондын асуудалнуудаар социалис оронуудай коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай ЦК-нуудай секретарьнарай Прагада болоһон зүблөөн тухай мэдээсэлые, мүн баһа Бельгиин Компартиин түрүүлэгшэ Л. Ван Гейттэй хөөрэлдэһэн тухайгаа нүхэр М. С. Горбачевой хэһэн мэдээсэлые Политбюро зүбшэн хэлсэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой заседани дээрэ дотоодын болон гадаадын политикын бусад зарим асуудалнууд хаража үзэгдэһэн, шиидхэбэринүүд баталан абтаһан байна.

(ТАСС).

ҮДЭР БҮХЭНДЭ ҮНДЭР БҮТЭЭСЭТЭЙГЭЭР ХҮДЭЛЭЕ!

АВМ ХҮДЭЛНЭ

Прибайкалиин районой «Ильинкинский» совхозой Югово һууринда АВМ-0,65 түхеэрэлгээр витаминтай ногооной гурил июлиин 2-һоо бэлэдхэгдэнэ. Тус агрегадые совхозой ветеран Николай Михайлович Новосельцев хүтэлбэрилнэ.

АВМ хоёр халаанда хүдэлнэ. Энэ дүй дүршэлөөр баян механигууд Владимир Иванович Ботов, Михаил Маркович Налетов гэгшэд ажалаа һайн мэдэхэ һэн тула, агрегадаа һаадгүй ябуулна. Тэдэнэр сүүдхэдээ дунда зэргээр 7—8 тонно витаминтай ногооной гурил бэлэдхэнэ.

Сабшагдаһан ногоое совхозой түрүүшүүлэй нэгэн 1-дэхи классай тракторист Алексей Темников, үнинэй жолоошон Иван Никифоров гэгшэд зөөнэ. Тэдэнэр халаанайнгаа нормо холо үлүүлэн дүүргэнэ.

— Би жэл бүри АВМ-дэ хүдэлнэб. Манай бэлэдхэһэн шэмэтэ тэжээлэй шанарынь һайн гэжэ тэмдэглэгдэдэг юм. Мүнөө 100 тонно витаминтай ногооной гурил татагдаа. Агрегадай хүдэлмэришэд Анна Яковлева, Мария Налетова, гэгшэд ажалай үндэр бүтээсэ туйлажа хүдэлнэ, —гээд АВМ-эй механик Владимир Иванович Ботов хөөрэнэ.

Ниитын малда тэжээл бэлэдхэлгэдэ хүн зониие олоор хабаадуулха талаар Улаан-Үдын районой Оронгын сомоной, Кабанскын районой Селенгинскын поселково Соведүүдэй гаргаһан үүсхэлые АВМ-эй хүдэлмэришэд үргэнөөр дэмжэнэ.

«Ильинкинский» совхоздо гансал совхозой хүдэлмэришэд бэшэ, үбгэн, залуугүй бултадаа тэжээл бэлэдхэлгэдэ хубитаяа оруулдаг юм. Ханаабуудай хажуугаар, ойн соорхой соо, налхи намаг газарта гараар сабшахыень пенсионернүүдһээ, гэрэй эзэн эхэнэрнүүдһээ бүлэгүүдые бүридхэхэ, һургуулиин бага классуудай һурагшадые набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэ элсүүлхэ гэжэ шиидэнхэй. Нигэжэ энэ совхоздо тэжээл бэлэдхэлгэдэ бүхы ниитээрээ хам оролсожо ажаллаха, даабаринуудаа үлүүлэн дүүргэхэ гэһэн эрмэлзэлтэй.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: механик Владимир Ботов; механизатор Леонид Ипатов ногоо сабшажа ябана.

С. БАЛДУЕВАЙ фототекст.

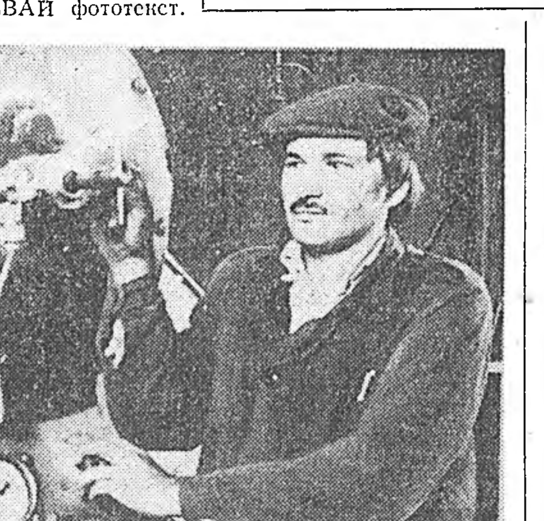

Энэ жэлдэ манай колхоздо сабшалан дээрэ үбһэ хуряалгын 4 звено хүдэлжэ байна. Тэдэниие дүршэлтэй бэрхэ луговодуud В. Г. Горюнов, С. К. Ястребов, В. Н. Савельев, К. Г. Ястребов гэгшэд толгойлно. Звено бүхэн тодорхой социалис уялгануудые абажа, хоорондоо мүрысэн ажаллана. Колхозой правлени, партбюро, профком, комсомолой комитет мүрысөөнэй дүнгүүдые табан хоног бүхэндэ гаргадаг.

Тэдэнэй ажалаа хайшан гэжэ эмхидхэдэг, ямар гуримаар хүдэлдэгыень Василий Никитович Савельевэй звеногойхидой жэшээ дээрэһээ харуулжа болоно. Юуб гэхэдэ, эдэнэр даб дээрэ мүрысөөндэ шалгаржа ябана ха юм.

Эдэнэр Покровско отделениин Бэлшэрэй сабшалан дээрэ үбһэ бэлэдхэжэ байна.

ТҮРҮҮ ЗВЕНОДО

Бүхыдөө 280 гектар газарһаа 8400 шахуу центнер үбһэ суглуулжа абаха зорилготой. Бүхы сабшалангайнгаа 150 гектарыень звеное даагша өөрөө хоёр дахин уһалаа юм. Тэндэһээнь гектарай 30 гаран центнер үбһэн абтахаар байна. Бэшэ добо газарһаань гектарай 25 центнер үбһэн гараха зэргэтэй.

Звенодонь гол түлэб механизаторнуудһаа бүридэһэн 11 хүн хүдэлнэ. Мөөртэй найман трактортай, мүн гурбан сенокосилка, тэды шэнээн тармуур, үбһэ суглуулха түхеэрэлгэ тодхоһон комбайнтай, КУН түхэлэй агрегат, үбһэ багсалан уяха хоёр пресс-подборщик бии.

Түбхын түрүүн эрхим шанартай үбһэ бэлэдхэхэ гэһэн гол зорилго урдаа табина. Тиимэһээ энэ жэлдэ үбһэндөө урдынхида орходоо хахад һараар урид ороо. Бүри июлиин 6-да бүхы гурбан косилкаяа табяад, үбһөө сабшажа эхилээ һэн. Тэрэ гэһээр 100 шахуу гектарай ногоо унагаагаад, түрүүшын 600 центнер үбһэ багсалан тюгүүд болгожо абаад байна.

Үбһэ сабшалга дээрэ дүршэлтэй механизаторнууд С. Е. Ткачев, М. П. Перелыгин гэгшэд эрхимээр хүдэлнэ. Комсомол хүбүүн Анатолий Перелыгин ДТ-75 түхэлэй тракторта үргэн абасатай роторно тармуур шагтагалаад, үбһэ суглуулжа баал болгодог. Тэрэниинь звеное даагша В. Н. Савельев, П. Я. Ястребов гэгшэд хоёр пресстэй агрегадаар тюгүүд болгон багсална. Үнинэй механизатор Г. Л. Белых тэргэтэй тракторар бэлэн болгогдоһон тюгүүдыень зөөдэг юм. Нэгэ доро 125—130 тюк ашагдана. Тингэжэ хоёр пресс-подборщитынь һаадгүй хүдэлхэдөө, үдэрэй 250 центнер үбһэ тюк болгодог. Мүн эндэ багсалагдаһан үбһэ тэргэдэ ябталан ашахадаа, Г. К. Утенков, А. В. Ястребов гэгшэд һайнаар хүдэлнэ гэжэ тэмдэглэхээр, Ингээд һаяар звеногойхид үбһөө миил юрын аргаар хуряажа, һурилжэ эхилхэ юм.

Һүүлэй мэдээгээр колхоз дотор бүхыдөө түрүүшын 1000 центнер үбһэн бэлэдхэгдээд байна.

Ю. ДЕНИСОВ,
Бэшүүрэй районой Калининай нэрэмжэтэ колхозой партбюрогой секретарь.

ЭРХИМ ШАНАРТАЙГААР

Үлэнтын адагай орооһоной тоог. Эндэ АВМ-эй томо агрегат тодхогдоһоор арбаад жэлдэ таһалгаряагүй хүдэлгэгдэнэ. АВМ-эй цех соо ороходоо абаһаар лэ «КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые дүүргэе», «Энэ АВМ-дэ комсомол-залуушуулай бригада хүдэлнэ» гэһэн уряануудые уншанабди. Тус агрегадай коллектив партийно-комсомолой бүлэг байгуулагданхай. АВМ-эй начальнигаар коммунист Ринчинбал Дарижапович Дашиев үнинэй хүдэлдэг. КПСС-эй гэшүүн Намжил Цыренжапов партгрупоргоор һунгагданхай. Машинистын туһалагшаар Түмэн Содномов хүдэлнэ.

Тэжээлэй цехэй агроном Булат Чимитов АВМ-эй хүдэлмэриие эмхидхэнэ. Гурил болгогдохо халаахай, үрмэдэһэн Тураасгай, Түхэриг, Могсохоной Хүнды гэжэ газарнуудһаа асарагдана.

Механизаторнууд Николай Дураков, Жаргал Дашанимаев гэгшэд КУФ-1,8, түхэлэй косилкаар ногоо сабшан хэршэнэ. Тракторист Дондок Жамбалов хэршэгдэһэн ногоо таһалгаряагүй шэрэжэ АВМ-дэ асарна.

Тиихэдэ комсомолшууд Цырен Бабуев, Игорь Михайлов гэгшэд хэршэгдэһэн ногоо нягтаруулжа байгаад прицеппээр дүүргэнэ. Намжил Цыренжапов, Дашанамжил Гомбоев, Сергей Дашиев гурбан ногооной гурилые мэшээгтэ хэжэ уянад.

Нёдондо эндэ 300 тонно гурил бэлэдхэхэ түсэбөө 356 тоннодо хүргэһэн байна.

Мүнөө жэлдэ 400 тонно гурил бэлэдхэхэ түсэбтэй. Ногооной гурилай шанарыень тодорхойлхо лаборатори хүдэлнэ. Агроном Булат Чимитов гурилай каротинтай байһыень тодорхойлжо, «эрхим» гэһэн сэгнэлтэ үгэһэн байна.

Тоог дээрэ «Тэжээл бэлэдхэгшын булан» түхеэрэгдэнхэй. Хүдэлмэриин түсэб, гурим, АВМ-эй коллективэй бүридэл гэхэ мэтые эндэ харанабди. Үдэрэй хоёр удаа халуун эдеэ үнинэй тогоошон Валентина Жапова бэлдэжэ, АБМ-эй хүдэлмэришэдые хооллуулна.

Ниитын малда тэжээл бэлэдхэгшэдэй халуун ажалай эршэ үдэрһөө үдэртэ түргэдэнэ.

Б, ЖАМЬЯНОВ.

Хэжэнгэ.

ЭДЭБХИТЭЙГЭЭР ХАБААДАНА

Манай Хэрэнэй поселково Соведэй ажалшад ниитын адууһа малда тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ предприяти, организаци болон эмхи зургаануудай коллективүүдые, тэрэшэлэн ажал хэжэ шадаха бүхы хүн зониие үргэнөөр элсүүлхэ талаар Улаан-Үдын районой Оронгын сомоной, Кабанскын районой Селенгинскын поселково Соведүүдэй үүсхэлые халуунаар дэмжэжэ, мүнөө үедэ Түнхэнэй, Харбяантуудай болон Саянай совхозуудта тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа байнхай.

Поселково Соведэймнай харьяата газар дайда дээрэ оршодог табяад предприяти, организаци болон эмхи зургаануудай коллективүүд дүн хамта 5000 центнер үбһэ, 3000 центнер ногоон болон набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ уялга абанхай юм. Мүнөө эдэ коллективүүдэй олонхинь июль һарын эхинһээ халаахай, элдэб ногоо болон набшаһата тэжээл суглуулжа, АВМ-үүдтэ зөөхэ түсэбүүдээ дүүргэбэ.

Эгээл түрүүн ногоон тэжээл суглуулжа зөөхэ түсэбөө Хэрэнэй лесничествын болон ой модоной ажахын коллектив сугтаа дүүргэһэн байна. Тэдэнэр Түнхэнэй совхоздо АВМ-эйнь хүдэлжэ эхилхэтэй хамта нэгэ үдэрэй туршада 200 центнер халаахай сабшагдажа асарагдаа. Мүн лэ ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын районой үйлэдбэриин управлениин коллектив энэл совхоздо 200 центнер халаахай суглуулха даабаряа 21 центнерээр үлүүлэн дүүргэбэ. Түнхэнэй совхоздо хүдэлжэ, тэжээл бэлэдхэхэ даабаринуудаа дүүргэһэн коллективүүдэй тоодо Хэрэнэй интернат-һургуули, районой информационно-тоололгын станци, редакци, госстрах, арадай сүүд болон прокуратура ороно.

Саянай болон Харбяангуудай совхозуудай АВМ-дэ мүн ногоон тэжээл элбэгээр асарагдажа байнхай. Эндэ МСО-гой онһожоруулагдамал-нүүдэл колоннын, ветлечебницын, коопзверопромхозой, барилга-заһабарилгын участогай, райгүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин болон бусад коллективүүд халаахай болоод бэшэшье ногоон тээжээл ехээр асаржа, даабарину удаа дүүргэбэ.

Манай поселково Соведэй ажалшадай иимэ эдэбхитэйгээр, эбтэйгээр тэжээл бэлэдхэлэй хүдэлмэридэ хам оролсоһоной ашаар нилээд ехэ витаминтай ногооной гурил дурсагдагша ажахынуудта үйлэдбэрилэгдэжэ байнхай. Ногоон тэжээл суглуулха түсэбтэ даабаринуудаа дүүргэһэн коллективүүд үбһэндөө оробо. Наратай сэлмэг үдэрнүүдые һамбаашалан, түрүүшын һүрингүүдыешье бодхооһон коллективүүд бии. Ажалайнгаа эршые улам саашадань нэмээжэ, тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ бултадаа хабаадалсахадаа, ерэхэ үбэлжэлгые эмхитэй һайнаар үнгэргэхэ, мал ажалай продукци үйлэдбэрилгые саашадань дээшэлүүлхэ хэрэгтэ горитойхон хубитаяа оруулжа шадахабди.

Д. ШАГЛАЕВ,
Түнхэнэй районой Хэрэнэй поселково Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

...КА ДҮҮ ПОЛЬШЫН ҺАЙНДЭР

Союз ... он Польшай Республика хо... ндо хани нүхэсэ... бүхы талын ха...боон саг үргэлжэ ...э. Польшын һэр... 40 жэлэй ойдо ...аһан Москвагай ... түлөөлэгшэдэй ...глаан дээрэ энээн ...мдэглэгдэбэ. Июэ Союзуудай бай... олонно зал соо тэ...

ЦК-гай Политбю... үүн, КПСС-эй ЦК... тарь М. С. Горбачев, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. В. Русаков, партийна, совет болон ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд, хэдэ хэдэн министерствэнүүд болон албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд президиумдэ һууба.

1944 ондо арадай Польшын байгуулагдахада поляк демократууд болон патриодуудай хэтэ мүнхын найдал болон хүсэл эрмэлзэлнүүд бэелүүлэгдэһэн байгаа гэжэ Совет-польско хани барисаанай бүлгэмэй Түбэй правлениин түрүүлэгшэ, СССР-эй летчик-космонавт Г. Т. Береговой элидхэл хэхэдээ тэмдэглэбэ. Советскэ Союз гитлеровецүүдтэй хэгдэһэн тэмсэлэй гол бэрхэшээлые даахa зуураа, 1945 оной Потсдамдахи конференци дээрэ заагдаһан хилэнүүдтэ Польшын социалис гүрэниие байгуулха үндэһэ һуури табиха арга боломжо хангаһан юм. 40 жэлэй туршада, совет-польско экономическа болон научно-техническэ холбоон саг үргэлжэ үргэдэнэ, хоёр арадуудай эбдэршэгүй хани барисаан бэхижэнэ. КПСС-эй болон ПОРП-ын аха дүү ёһоной харилсаа холбоон тэрэниие хүгжөөхэ эшэ үндэһэн болодог юм. Байгша оной майда нүхэд К. У. Черненкын ба В. Ярузельскиин Москвада уулзаһаниинь тэрэнэй эндэ шэнэ түлхисэ болоҗо үгөө.

Польско-совет хани барисаанай бүлгэмэй делегациие толгойлогшо, тэрэнэй гол правлениин түрүүлэгшэ С. Вроньский үгэ хэлэхэдээ, Польшын хүгжэлтын социалис зам ори ганса зүб зам юм гэжэ тэмдэглэбэ. Туйлагдаһан һайн хубилалтануудта Советскэ Союзай туһаламжа ба аха дүү ёһоной харилсаа холбоон онсо һуури эзэлдэг гэжэ тэрэ хэлэбэ.

КПСС-эй, Совет гүрэнэй, бүхы совет арадай поляк арадта хани нүхэсэлэй мэдэрэлтэйгээр хандадаг байһаниинь гүнзэгы баяр баясхалан түрүүлнэ, —гэжэ үгэ хэлэгшэ зааба. Бэрхэшээлнүүдые дабахадамнай, гадаадын болон дотоодын дайсадтай тэмсэхэдэмнай, таанадтай хани барисаатай байһамнай туһалдаг байна.

(ТАСС).

МАРКСИСТСКО-ЛЕНИНСКЭ hуралсал

УРМА ЗОРИГ БАДАРУУЛХА

УЛААН-ҮДЫН ЭРХИМ ПРОПАГАНДИСТНУУДАЙ УУЛЗАЛГАhАА

Имагтал марксистско-ленинскэ үзэл бодолтой коммунистнууд, ажалшад социальна асуудалнуудые өөhэдөө бэеэ даагаад сэгнэжэ, мүнөөдэрэй зорилгонуудые манай эсэсэй үг зорилгонуудтай холбожо, үзэл сурталай талаар ямаршье дайсадтай үндэhэ баримтатайгаар үгэ буляалдажа шадаха политическэ тэмсэлшэд болоно ха юм. Энэ талаар политическэ hуралсал гол үүргэ дүүргэдэг гээшэ.

Ажалшадай политическэ hуралсалые миил нэрэ зүүлгэн үнгэргэхэеэ болижо, тэрэнэй ашаг үрэ багатай, хуушарhан түхэл янзануудые зоримгойгоор усадхаха тухай эрилтэ партиин XXVI съезд, КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленум табиhан байгаа. Энээнhээ уламжалан, республикын ниислэл хотын предприяти, организацинуудта ябуулагдадаг политическэ hуралсалда КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй hүүлээр ямар хубилалтануудай боложо байhан тухай hаяхан КПСС-эй обкомой полит-гэгээрэлэй байшанда суглараhан эрхим пропагандистнууд hанамжануудаа элирхэйлжэ, шухала энэ хэрэгые саашадань hайжаруулха талаар тодорхой дурадхалнуудые оруулhан байна. Энэ уулзалгые **КПСС-эй обкомой полит-гэгээрэлэй байшангые даагша А. С. Баинов болон энэл байшангай консультант В. В. Заикина** гэгшэд хүтэлбэрилөө.

В. В. ЗАИКИНА: КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленум пропагандистнуудай урда тон харюусалгатай зорилгонуудые табиhан гээшэ. Тиимэhээ бидэнэй мүнөөдэр зүбшэхэ асуудалнууд олон. Үйлэдбэриин хэрэгүүдтэ полит-hуралсалай үзүүлдэг нүлөөе сэгнэхэ ёhотойбди. Энэ талаар партийна комитедүүдэй, полит-гэгээрэлэй байшангай, кабинедүүдэй ябуулдаг хүдэлмэри тухай hанамжануудаа хэлэхыетнай хүлеэнэбди. Юрэнхыдөө, партийна hуралсалай мүнөөнэй байдал, бүридэл танай эрилтэнүүдтэ харюусана гү? Али үгышье hаа, зарим курснуудай программа, темэнүүдые үндэhөөрнь хубилгахаар гү?

В. О. БОРОДИНА: ЛВРЗ-гэй партийна кабинедые даагша: hуралсалай шэнэ жэлэй эхилхэhээ нилээд урид семинарнуудые яагаад үнгэргэхэ тухай тодорхойлхо хэрэгтэй. Бүри август hара соо ямар курс, темэнүүдээр хэды семинарнуудые үнгэргэхэ тухай график байха ёhотой. Энэл болзорто hуралсалай программа, түсэбүүдые партийна кабинедүүдтэ эльгээдэг hаань, hайн байгаа. Полит-гэгээрэлэй байшан, партиин горком, райкомууд семинарнуудай темэнүүдые хоорондоо хубаажа абаг лэ. Эдэ мэтые саг соонь шиидхэбэл, парткабинедүүдэй хүдэлмэриие hайнаар түсэблэхэдэ, туhатай байха hэн.

Манай город эрдэм ухаанай горитой хүсэнүүдтэй. Академиин филиал, 4 дээдэ hургуули гэхэ мэтэ болоно. Тиигэбэшье лекторые эрижэ заримдаа нилээд гүйхашье, гүйхэшье ушартай бологдодог. Тиимэhээ институдуудай кафедра, таhагуудые тус тус предприятинуудта методическа туhаламжа үзүүлхээр баталха байгаа. hарадаа нэгэшье дахин ерэжэ, пропагандистнуудтай консультаци хэдэг hаань, зохид hэн. Юуб гэхэдэ, ехэнхи пропагандистнуудай гол түлэб учебнигүүдээр бэлдээд, нэмэлтэ литература уудалха сүлөөшьегүй байна ха юм. Харин энэ талаар эрдэмтэдэй арга боломжонуудынь hурагүй ехэ гээшэ ааб даа. Тэдэнhээ туhаламжа абаха ехэ дуратайбди. Теэд нүгөөдүүлэймнай энэ талаар онсо оролдолго гаргаад орхихонь харагданагүй.

hурагшадай ниитэ-политическэ практика нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ ёhын тэдысэ хандаха ушарнууд дайралдадаг. Жэшээнь, hургуули бүхэндэ хэды политинформатор, агитаторнуудай байhан тухай тоосоо үгэдэг гээшэбди. Зарим hургуулинуудта захаhаа булта эдэбхитэд дайралдахадань, нүгөө газартань тиимэ зон үгы тооной байдаг. Тиигээд ерэхэдэнь, тоосоо хэхэдээ, иимэ ушар байдалые имагтал полит-hуралсалай нүлөөнэй ашаар түйлагдаа гэбэл, буруу ааб даа.

Контрпропаганда ябуулха талаар бидэнэрэй, эмхидхэлшэдэй бэлэдхэл hула. Тэрэниие яагаад ябуулха тухай тодо ойлгосогүйбди. Республикын газетэнүүдтэ энээндэ тусхай ниитэ гаршаг зорюулха байгаа.

Юрэнхыдөө, үзэл сурталай хүдэлмэридэ нютагай телевидени эдэбхигүй хабаадана. Эндэ эрдэмтэд, партийна хүдэлмэрилэгшэдэй ходо үгэ хэлэжэ байгаа hаань, хэды hайн бэлэй даа.

Экономическа hуралсалай талаар туhаламжа үзүүлхэ бүлэг предприятидамнай нёдондо хүдэлөө hаа, ерэхэ жэлдэ hурагшадай дурадхалнуудые бэелүүлхэ бүлэг эмхидхэгдэхэ юм. Экономистнууд ойлгуулламжын хүдэлмэридэ ёhоор хабаадуулагданагүй. Тус тус участогуудта үйлэдбэрилэгдэhэн продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулха, үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ тухай, тодорхой тоо баримтануудаар гэршэлэн, экономистнууд хүсэд харуулжа шаданагүй.

А. С. БАИНОВ: Мүнөө байhан полит-hургуулинуудай үндэhэ hуури дээрэ яагаад саашаа хүдэлхэ тухай hанамжануудаа хэлэе.

В. В. ЗАИКИНА: Ниитэ-политическэ практика эмхидхэхэ талаар ямар hанамжатайбта? Жэшээнь, ажалай hүүлээр хүдэлмэришэдтэй хөөрэлдөө үнгэргэхэнь тиимэ амар хэрэг бэшэ. Али пропагандистнуудай хэшээлнүүдтээ hайнаар бэлдэхэнь мүн лэ бэрхэшээлтэй.

Д. А. ГУСЛЯКОВА, нарин сэмбын комбинадай пропагандист: Үнэхөөрөөшье, нэмэлтэ материал бэдэржэ, хэшээлнүүдтээ бэлдэхэ арга, сэхыень хэлэхэдэ, манда үгы шахуу. Тиимэhээ программна материалые имагтал өөрынгөө ойлгоhоор хөөрэжэ, зүйл бүхэниие минии hургуулида hурадаг басагадай ажалда хабаатай жэшээнүүдээр гэршэлэн ойлгуулдагби. Юрэдөө, ниитэ-политическэ бүхы хүдэлмэреэ өөрынгөө үйлэдбэриин жэшээ дээрэ ябуулхада, тон туhатай гэжэ hананаб. Хэрбээ мүнөөдэр нэгэ хүнтнай ажалhаа гээгдээ, байhан зонтнайшье бүтээсэ муутайгаар хүдэлнэ гэбэлни, тэдэмни эдэ дутуу дунданнуудые яагаад усадхаха тухай бодомжолжо захалха бшуу. Мүн дүй дүршэлөөр баян hурган хүмүүжүүлэгшэд залуушуулда туhалха хүсэлэнтэй болохо ха юм.

Контрпропаганда тухай хэлэбэл, тэрэ үндэhэ баримтатай, хүнүүдые этигүүлмэ байха ёhотой. Харин hонирхолтой жэшээ баримтануудые бидэндэ дуулгажа байха тусхай нэгэ орган хэрэгтэй гэжэ hанагдана.

В. В. ЗАИКИНА: Полит-hуралсалые ажал хэрэгтэй нягтаар холбохо гэhэн эрилтые, та, Донара Анатольевна, бодото дээрэнь бэелүүлхые оролдодог байнат.

Д. А. ГУСЛЯКОВА: Оролдодог лэ гээшэбди. Темэнүүдые тайлбарилхадаа, нэхэлгын үйлэдбэриhөө жэшээнүүдые дурадхадагбди. Тодорхой жэшээнүүдтэ түшэглэн заахада, hурагшадаймнай бодолынь эдэбхижэнэ ха юм.

А. С. БАИНОВ: hуралсалые hайжаруулха талаар hурагшадтнай хэды дурадхалнуудые нёдондо оруулаа hэм?

Д. А. ГУСЛЯКОВА: Дүрбэн дурадхал ороо hэн. hурагшадаа олон жэл соо мэдэхэ hэн тула, тэдэмни hанаhан, бодоhоноо нюунгүй ходо хэлэдэг юм.

А. С. БАИНОВ: Полит-hуралсал тухай, жэшээнь, ямар hанамжатайб?

Д. А. ГУСЛЯКОВА: Туhатай байhаниинь дамжаггүй гэжэ булта хэлэдэг. Теэд мүнөөдэр хэшээлдэ байгаад, үглөөдэр бүтээсэнь тэды шэнээн дээшэлээ гэбэл, буруу юм ааб даа. Үрэ нүлөөень иигэжэ хэмжэжэ болохогүй. Хэмжэhэнэйшье үлүү. Теэд үшөө дахин, юугээрээ туhатай юм? Минии hанахада, гансал ажалаар хүн ажамидардаг бэшэ бшуу. Заримдаа ажалаа халта мартад гээд гэжэ гү, полит-hуралсалайнгаа үедэ яралгүйхэн ажабайдал тухай хөөрэлдөөд абахада, зонноймнай сэдьхэл бодолынь арюун бороодо сүршүүлhэндэл, hэргээдхидэг гээшэ.

М. Е. ЕРМОЛОВ, авиазаводой полит-hуралсалай методсоведэй түрүүлэгшэ: Урдань нэгэ бригада, участогай үндэhэ hуури дээрэ полит-hургуулинуудай эмхидхэгдэхэдэ, элдэб бэлэдхэлтэй хүнүүд суглаа hуралсаха баатай болодог байгаа. Харин үнгэрэгшэ жэлhээ эрдэмэй талаар илгажа, бүридүүлдэг болонхойбди. Энэнь hурагүй дээрэ байгаа. Гансал ондо ондоо цехүүдhээ зониие суглуулхань бэрхэтэй байдаг. Энэ асуудалые зүб тээшэнь шиидхэхын тула үшөө бодомжолжо үзэхэ хэрэгтэй.

Полит-гэгээрэлэй байшанда болодог семинарнуудта пропагандистнуудые эльгээхын тула захиргаанай зүгhөө нилээд бэрхэшээлнүүдые дабаха хэрэгтэй байдаг. Харин олохон ушарта пропагандистнуудай сэдьхэлээ ханаагүй тэндэhээ бусадаг байна. Юуб гэхэдэ, заримдаа лекцинүүдэй тематиканьтэдэнэй бодото эрилтэнүүдтэ харюусанагүй ха юм. Хэшээлнүүдтэ бэлдэхэ талаар пропагандистнуудай тон шахардуу байдалтай hэн тула семинарнууд имагтал программын тодорхой темэнүүдтэ зорюулагдаха ёhотой гэжэ hанагдана. Юрэнхыдөө, пропагандистнуудта туhаламжа үзүүлхэеэ дээдэ hургуулинуудай кафедраhаа урижа асарhан лекторнууд өөрынгөө даабарида харюусалгатайгаар хандаха уялгатай. Заримдаа эдэмнай студентнэрэй урда уншадаг лекцинүүдээ миил дабтадаг ха юм.

Захяа, дурадхал гэхэдэ, hуралсалай түсэбүүд, харуулан ойлгуулха зүйлнүүдые саг соонь эльгээдэг болог лэ. Илангаяа харуулан ойлгуулха зүйлнүүд ямаршье курс, программануудаар гүйсэд дүүрэн үгы, байхадаашье ёhоор таарадаггүй, дуталдадаг.

Г. Ф. ПЕТРОВ, судна бүтээлгын заводой марксизм-ленинизмын үндэhэ hуури шудалдаг hургуулиин пропагандист: Үе-үе болоод, нэмэлтэ темэнүүдые шудалхыень гэнтэ үгэжэрхидэг hэн тулань, программаhаа жэл бүри гээгдэхэ, тэрэнээ хүсэд дүүргэхэгүй ушартай бологдоно. Энэ асуудалые hайнаар хаража үзэхэ хэрэгтэй гэжэ дурадханабди.

hуралсалай хэмжээе дээшэлүүлхын тула пропагандистнуудые хэдэ хэдэн бүлэг темэнүүдээр хубаарилан, мэргэжүүлхэ, зорилгоор туршалга хээд үзэхэ байгаа...

В. В. ЗАИКИНА: Минии hанахада, бүлэг темэнүүдээр бэшэ, курснуудаар пропагандистнуудые мэргэжүүлхэ хэрэгтэй. Жэшээнь, «Партиин түүхэ» заадаг hаа, тэрэнээ ходо заажа байг. Омск хотодо тиимэ дүй дүршэл бии юм. hурагшад пропагандистнуудаа шэлэжэ, дуратай hургуулидаа ябадаг байна.

П. Ф. ПЕТРОВ: Тиимэ hургуулинууд үнэхөөрөөшье хэрэгтэй, hайн байгаа.

В. В. ЗАИКИНА: hайниичньшье hайн. Теэд хажуугаарнь эмхидхэлгын олон асуудалнууд гаража ерэхэ зэргэтэй ха юм. Юрэдөөл, туршажа үзэхэ хэрэгтэй.

А. С. БАИНОВ: Бодото hуралсал эрхилдэг таанад, пропагандистнууд, иимэ туршалгануудые хэхэ аргатайт. Полит-hуралсалай саашанхи хүгжэлтэ имагтал таанадhаа дулдыдаха болоно.

Г. П. ШУМИЛОВ: мяха-консервын комбинадай полит-гэгээрэлэй ветеран, тодорхой экономикын hургуулиин пропагандист: hургуулинуудые бүридүүлхэ асуудалые hайнаар шиидхэхэ гэбэл, hурагшадай эрдэм бэлэдхэлыень нэн түрүүн хараада абаха хэрэгтэй.

Манай полит-гэгээрэлэй байшанда болодог семинарнуудай аша туhань арсашагүй. Тэдэнэй hүүлээр шагнаhан, дуулаhанаа hурагшадтаа хөөрэхэ дуран хүрэдэг. Шухала шухала бүлэг темэнүүдэй урда семинарнууд заабол хэрэгтэй. Тэндэ үзэхэ темэнүүд манай бодото ажабайдалтай нягта холбоотой байха зэргэтэй. Жэшээнь, ажалай журам hайжаруулха талаар полит-hуралсалай дүүргэдэг үүргэ тухай зүбшэл абаха дуратай байха hэмди.

А. С. БАИНОВ: Семинарнууд үсөөн эндэмнай үнгэрнэ гү?

Г. П. ШУМИЛОВ: Үсөөн бэшэ. Харин аша туhыень дээшэлүүлхын тула hайн бэлэдхэл урид хэгдэжэ, тодорхой гурим, түсэбэй үндэhөөр тэдэ үнгэргэгдэхэ зэргэтэй.

Л. М. ДАВИДЕНКО, горпромторгын экономическа hуралсалай методсоведэй түрүүлэгшэ: Манай экономическа hургуулинуудта программаяа шудалхадаа, худалдаа наймаантай заабол нягтаар холбохо уялгатай гээшэбди. Тиигээд ерэхэдээ, энэ талаар манда таараха методическа бэлэн заабаринууд огто үгы. Жэшээнь, ажахын тоосоон тухай асуудал харахадаа, худалдаа наймаанда дүтэ болгожо, бүхы темэеэ өөhэдөө шэнээр бэлдэхэ баатай болонобди.

Е. И. ШЛЫКОВА, мяханай комбинадай полит-hуралсалай методсоведэй түрүүлэгшэ: Пропагандистнуудай юрэнхы бэлэдхэл тухай хэлэхэ хүсэлэнтэйб. Имагтал программаяа мэдэхэ бэшэ, харин уран hайханай литература, искусство тэдэнэр hайн мэдэхэ уялгатай. hурагшадаараа хамта театр, концертнүүдтэ ошоо hаа, болохол байгаа. Пропагандист бүхы талаараа үргэн мэдэсэтэй байхадаа, hурагшадайнгаа зүрхэ сэдьхэлые эзэлхэ аргатай байха ха юм. Тиигээд тэрэ нэн түрүүн өөрөө абьяас дүүрэн байжа шадаа hаа, hурагшадайнгаашье урма зориг бадарааха аргатай бшуу.

Тобшолол: Түгэсхэлдэнь үгэ хэлэhэн Е. И. Шлыкова полит-hуралсалые hайжаруулха талаар гол үүргэ дүүргэдэг пропагандист тухай тон зүб hанамжа элирхэйлээ. Үнэхөөрөөшье, өөрын бодомжотой, эдэбхи түгэсөөр хүдэлдэг пропагандистнууд полит-hуралсалые хүн зондо хэрэгтэй, туhатай болгожо шадаха бшуу.

Энэ уулзалгын үедэ хотын эрхим пропагандистнуудай найруулhан hанамжанууд согсологдожо, КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэ hаяшаг байгуулагдаhан Политическэ гэгээрэлэй байшанда дамжуулагдаха юм.

Н. БАДМАРИНЧИНОВ,
манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д. А. Гуслякова үгэ хэлэжэ байна.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ТАБАН ЖЭЛ АХИГДАБА

Кабанскын районой загаhа олзоборилдог «Прибайкалец» колхозой гэшүүд июнь hарын hүүлшын үдэрнүүдэй нэгэндэ далайhаа баян олзотой бусажа ерээ бэлэй. Тиигэжэ жэлэй эхинhээ хойшо далай дээрэ агнуури хэжэ ябаhан тус колхозой загаhа олзоборилогшод байгша онойнгоо түрүүшын хахад жэлэй түсэбтэ даабариие 105 процент дүүргэhэн. Мүн эдэнэр арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабарита түсэбые жэл хахадаар уридшалан дүүргэhэн тухайгаа элидхэбэ гээшэ. Эдэнэр табан жэлэй жасада 12.300 центнер загаhа барижа тушааха түсэбөө хэдэн арбаад центнерээр үлүүлhэн байна.

Республикын загаhа олзоборилогшодой дунда дэлгэрhэн мүрысөөндэ түрүү hууринуудай нэгые эзэлhэн загаhа олзоборилдог тус ажахын гэшүүд жэлэй дүүрэтэр үшөө 400 центнер загаhа гүрэндөө тушааха гэhэн дээшэлүүлэгдэhэн уялга абаба.

«Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто, республикын мэдээжэ загаhа олзоборилогшо А. А. Метелевой ударидадаг тус колхозой бригадын гэшүүд арбан нэгэдэхи табан жэлэйнгээ даабариие бүри 1983 оной декабрь hарада үлүүлэн дүүргээ hэн.

Мүнөө «Прибайкалец» колхозой загаhашад арбан хоёрдохи табан жэлэй түсэбэй даабари дүүргэжэ эхилбэ.

Б. СОТНИЧ.

ЛВРЗ-гэй 50 ЖЭЛЭЙ ОЙЕ УГТУУЛАН

ЖАБХАЛАНТА САГhАА ЭХИТЭЙЛ

Барилгын котлованууд соохоо үдэр hүнигүй түүдэгэй галнууд hүлмэгэшэнэ. Дүшэн градус хүйтэндэ ян хүрэшэhэн газарые хайлаагаар малтаха гээшэ хүшэр лэ ажал hэн даа. Гэбэшье Шамсутдинов, Амаров, Нехороших, Болданов гэгшэдэй бригаданууд эсэшэ сусашагүй эрмэлзэлтэй, эгэршэгүй зоригтойгоор хүдэлдэг бэлэй. Юуб гэхэдэ тэдэнэр хойноhоомнай гээгдэнгүй Архипов, Перевалов, Осодоев, Бондарь гэгшэдэй бригадын шулуушад, бетонщигууд дабшана, янгинама хүйтэн жабар доро шулуу ябталжа, бетон худхахань тэдэндэшье хүнгэн бэшэ гэжэ ойлгодог байгаа бшуу.

hүүлшын хүсэнэй барагдажа, аргын hалахада, халта амаралта хэжэ, хара хилээмэеэ гаргажа, казах гү, али буряад ёhоор шанаhан гашуун сайтайгаар гол оруулан хоолоод, мохоорхо тамхяа орёожо бааюулхадаа шадал ороhондол бологдохо. Тиин холошоhон альгануудтай хүдэр гарнууд баhал дахяад хүрзэ, лоомуудаа далайха...

Хүйтэн шэрүүн байгаали, хүшэр хүндэ ажал хүн бүхэнэй шэнжэ шарайе шалган элирүүлдэг байhан гээшэ. Шандааhа, шадалаар тулюур, зоной дунда ябажа шадахагүйшүүл абяагүйхэн эндэhээ хулжадаг hэн. Харин зориг хүсэл шангатайшуул, хүшэр хүндэ хүдэлмэридэ хүсэеэ барабашье, бэе бэеэ дүнгэлсэн, дабхар хүсэ нэмэжэ, ажалай баатаршалга харуулаа. Жабхаланта сагай жаргалта үеын дорюун хүсэтэ баатарнууд тэдэнэр лэ байгаа бшуу. Тэдэнэр ганса завод бодхоожо ябаа бэшэ, харин үшөө ехэ илалтануудые түйлан гараха хүсэл зоригоо шангадхаха, ерээдүйн ехэ хэрэгүүдэй үндэhэ табижа ябаа ха юм.

Бухы оромнайшье тиихэдэ асари ехэ барилгын талмай мэтэ болоод байгаа. 1932 оной намар БМАССР-эй ЦИК-эй түрүүлэгшэ Дабаин Москвагай хүдэлмэришэд, таряашад болон улаан армеецүүдэй депутадуудай Соведэй Президиумэй гэшүүдэй урда үгэ хэлэжэ, Байгал далайн саадахи залуу республикада туhалхыень оронойнгоо ниислэл хотынхидые уряалhан юм. Тиин алдар суута, ажалай, тэмсэлэй баян дүршэл, заншалта Москвагай хүдэлмэришэн анги аха дүү арадтаа буурал буряад дайдадаа индустриальна хүсэтэ республика бодхоохо хэрэгтэнь туhалха шиидхэбэри абаа hэн. Уданшьегүй Москвааhаа дүршэлтэй бэрхэ инженернүүд-барилгашад, механигууд, энергетигүүд, экономистнууд нэгэ-хоёр жэлээр эльгээгдэбэ. 1933 оной февраль hарада Моссоведэй Президиумэй гэшүүн А. И. Козловой толгойлhон барилгашадай делегациин Дээдэ-Үдэдэ ерэхэдэ, ЛВРЗ-гэй барилгашад халуунаар угтаа hэн. Барилгын талмайнууд дээрэ митингнүүд боложо, барилгашад ажалайнгаа бүтээсэ дээшэлүүлэн, ажалаа улам түргэдхэхэ үндэр уялгануудые абаhан, москвагайхидтай мүрысэн хүдэлхэ хэлсээ баталhан байна.

Тэрэ үдэрнүүдтэ илангаяа үндэр бүтээсэтэйгээр хүдэлhэн Прокопий Мокшонов, Владимир Пашков гэгшэдэй ударидадаг модошо дархашуулай бригаданууд Моссоведэй нэрэмжэтэ бригада гэhэн нэрэ зэргэнүүдтэ хүртөө hэн. Тэдэнэр заводой барилгашадай гэр байрануудые бодхоохoдоо халаан бүриингөө нормо хоёр-хоёр дахин үлүүлhэн байна.

1933 оной hүүл болотор найман мянга шахуу болотороо ургаhан, олон үндэhэ яhатанhаа бүридэлэн заводой барилгашадай коллектив урдань үзэгдөөгүй баатаршалга харуулаа гэбэл алдуугүй. Сентябрь hарада заhабарилгын-механическа цехтэ, кислородно станцида оньhон түхеэрэлгэнүүдынь хабсаргагдажа эхилээ hэн. Тиин эдэ хоёр объект декабриин 31-дэ ашаглалгада үгтэhэн байна. Мүн энэ үедэ шэрэм шудхалгын цехтэ, ацетиленэй станцида, саг зуурын котельнэдэ хабсаралгын хүдэлмэринүүд ябуулагдаа. Эдэ бүгэдые экономистнуудай тоолоходо, бүхыдөө 17 миллион 365 мянган түхэригэй ажал хэгдээд байгаа hэн. Энэ хадаа 470 мянган кубометр газар малтагдаhан, гурбан километр шахуу водопроводой сорго татагдаhан, хоёр-хоёр дабхар 22 гэр болон 46 барак баригдаhан тоотой гээшэ.

Барилгые материалнуудаар саг болзор соонь хангахын тула модо хюрөөдэхэ дүрбэн завод баригдаhан, ой тайгада модо отолхо талмай тусхайлагдаhан, элhэ, хайр шулуу, избёосхо абаха карьернууд нээгдэhэн юм. Модо хатааха, хирпиисэ галдаха түхеэрэлгэнүүд, вагон заhабарилгын цехүүдэй комплекснууд, зэд шудхалгын цех гэхэ мэтын барилга эршэмтэйгээр ябуулагдажа байгаа. Эдэ бүгэдын ашаар бүри 1934 ондо гол зорилгоёо бэелүүлжэ, түрүүшын паровоз болон вагонуудые заhабарилжа эхилхэ арга боломжо бии болгогдоо hэн.

Тэрэ үедэ заводой барилгын парткомой секретаряар Москвагай «Красный пролетарий» заводhоо эльгээгдэhэн Айхай Романович Алтаев хүдэлжэ байhан гээшэ. Тиимэhээ барилгын эхинэй эгээ хүшэр хүндэ үедэ тэрэ түрэл заводтоо, нүхэдтөө хандажа, өөhэдынгөө бэрхэшээлнүүдые дурдан, туhаламжа эриhэн байгаа. Энээндэнь харюу болгон, Москвагай «Красный пролетарий» заводой хүдэлмэришэд ажалай сагhаа гадуур хүдэлжэ, арбан токарно-винторезнэ станок бүтээжэ эльгээhэн юм. Тэрэ станогуудые тус заводой токарь Никита Орлов түрүүтэй мэргэжэлтэд өөhэдөө ерэжэ, тодхолсожо үгэhэн намтартай. Станогуудаа тодхожо дүүргээд, шалгаhанай удаа, Никита Орлов хоёр боолто тошиилдоод, нэгыень А. Р. Алтаевта бэлэглэhэн, нүгөөдыень Москва хото, нүхэдтөө абаашаhан гэдэг. Пролетарска хани нүхэсэлэй нангин гэршэ энэ байгаа.

1934 оной май hарын hүүл багаар паровозно комбинадай түрүүшын ээлжээнэй хабсаралгын хүдэлмэри дүүргэгдээ hэн. Бэлэн болоhон цех соо хараалагдаhан 21-нэй орондо 34 станок тодхогдожо, шалгалта гараба. Тэрэнэй ашаар болзорhоо нэгэ hараар урид Е-0524 сериин түрүүшын паровоз заhабарилгада табигдаа бэлэй. Энэ үдэр барилгашадай сэдьхэлдэ хэтэдээ хадуугдаhан байха. Юуб гэхэдэ, энэл үдэрhөө Дээдэ-Үдын паровоз--вагон заhабарилгын завод өөрөө үшөөл баригдажа байгаад, социалис Эхэ оронойнгоо аша туhада хүдэлжэ эхилээ бшуу.

Түрүүшын паровозой заhабарилгада хабаадалсаhан заводой ветеран, слесарь Семен Григорьевич Попов тэрэ алдарта хэрэгүүдэй үеые hанан hанан иигэжэ дурсан хөөрэнэ:

— 1934 оной июниин 1. Үглөөнэй 10 саг. Бүхы наhан соомни мартагдашагүйгөөр зүрхэндэмни дүтэ хадуугданхай. Ажаллаха аргаяа болижо hархиишанхай хүйтэн хара паровоз задалалгын участогта оруулагдаба... Залуу совет гүрэнэй түрүүшын алдарта хэрэгүүдые бүтээлсэhэн суута машина, манай хүлеэжэ ядаhан ажал энэ гэжэ сэдьхэн зогсонобди. Богонихон аад, hүр жабхаланта митинг үнгэрөөдхимсөөрөө манай табан бригада паровоздо «аhашоо» hэн. Хүн бүхэн өөр өөрынгөө ажал hайн мэдэхэ байгаа. Тендер заhаха бригадые дүршэлтэй хүдэлмэришэн Горбунов, буксанууд болон рамыень задалха бригадые Смирнов гэгшэд толгойлоо. Ушаковой бригада арангыень задална, паровозой гол хубида Ротанинай бригада оронхой, харин золотнигууд болон поршеньнууд Ивченкын бригадада үгтэнхэй...

Эбдэрхэй паровозые задалжа эхилhэн түрүүшын үдэрhөө эдэ табан бригадын хоорондо шанга гэгшын социалис мүрысөөн эхилээ hэн. Тэрэ мүрысөөе барилгашадшье, заводой хүдэлмэришэдшье анхаралтайгаар адаглан байгаа. Ханын газетэнүүд, «Сахилгаан» хуудаhанууд үдэр бүри гаража, халаан бүриин түрүүшүүлэй соло дуудагдадаг hэн. Үнэн шударгыгаар, үндэр бүтээсэтэйгээр хүдэлhэн зэдшэ дархан Петр Степанович Алешин, слесарь Иван Иванович Каховский, электро-гагнууршан Владимир Маркович Тарбеев, слесарь Архип Дмитриевич Поляков болон бусадай нэрэ тэрэ үедэ олон дахин хүндэтэйгээр нэрлэгдэhэн байха.

Хүшэр лэ hэн даа түрүүшын үедэ. Металл, зэр зэмсэг, түхеэрэлгэ дуталдаха, хүдэлмэришэдэй дүй дүршэлшье тэрэ зэргэ. Теэд зориг эрмэлзэл, эдэбхи үүсхэл хэды шэнээн байгааб?! Эсэхэ сусахаяа мэдэнгүй, үдэр, hүниие илгангүй ажаллаhанай ашаар заводой хүдэлмэришэд түрүүшынгээ даабариие нэрэ солотойгоор дүүргэжэ, заhабарилhан түрүүшынгээ паровозые июниин 24-дэ Забайкалиин түмэр харгын түлөөлэгшэдтэ тусхай актаар тушаагаа hэн.

Оншото ажалай охин соогуур он жэлнүүд ошон үнгэрөө. Заводой коллектив арадай ажахын ашаа зөөхэ СО түхэлэй 582 паровоз бүтээгээ. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ эбдэрэн hандарhан паровозуудые заhабарилхатаяа хамта фронтдо шухала хэрэгтэй продукци гаргадаг байгаа.

Табяад онуудта завод ашаанай вагонуудые заhабарилхаяа болижо, пассажирска вагонуудые Е, ФД, СУ, Л сериин паровозуудые заhабарилдаг болоо hэн. Харин 1962 ондо заводой цехүүд соохоо заhабарилагдаhан тепловозууд, электровозууд гаргагдаа бэлэй.

Саг жэлэй ошохонь сахилгаан түргэн лэ. Теэд завод мүнөө үшөөл залуу. Шэнэ сагай шэнжээр шарайгаа хубилган, дорюун хүсэеэ улам зангидажа байнхай.

В. БАГОНИН.

Барилга-хабсаралгын 8-дахи управлениин ажалай ветеран, электро-гагнууршан В. И. Неустроев (зураг дээрэ) хорин зургаан жэлэй туршада таhалгаряагүй нэгэ газартаа хүдэлнэ, ажалай түрүүшүүлэй зэргэдэ жагсана. Управлени доторoo А. М. Габдарахмановай хүтэлбэрилдэг бригада тэрэ хүдэлдэг юм. Энэ бригада Селенгинск тосхондо баригдажа байгаа холимог тэжээлэй заводой үйлэдбэриин байшангай барилга дээрэ хүдэлнэ. Барилгашадай үдэр болотор бэлэн продукциин склад, силосэй башни, 1-дэхи складай барилга дүүргэхэ гэhэн уялга бригада абанхай.

Виктор Иванович Неустроев hайн шанартайгаар гагнуури хэдэг. Хүн зоной дунда хүндэтэй, үнэн сэхэ зантай тэрэниие коллектив соонь хүндэлдэг, залуушуулда үльгэр жэшээ харуулдаг. Виктор Иванович үдэр бүриингөө даабари 120—130 процент дүүргэдэг юм.

М. СУТУРИНАЙ фото.

ШАДАМАР БЭРХЭ hААЛИШАД

Кировэй нэрэмжэтэ совхозой Доодо-Бүхэнэй hаалиин фермын эбтэй эетэй коллектив Сэлэнгынгээ район дотор эрхим амжалтануудые түйлана. Энэ МТФ-гэй хүдэлмэрилэгшэд арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй даабариие болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөндэ оролсоод, hү hааха ба гүрэндэ худалдалгаар хахад жэлэй түсэбые дүүргэhэн тухайгаа үшөө июниин 25-да мэдээсээ hэн. Харганаагаархид хахад жэлэй түсэбые болзорhоонь у р и д дүүргээд, даабариhаа гадуур 519 центнер hү тушаагаа. Энэ совхоз үнгэрhэн жэлэй түрүүшын хахад жэлдэ орходоо 834 центнерээр ехэ hү худалдаhан байна.

Шадамар бэрхэ hаалишад — Ажалай Улаан Тугай орденто партиин гэшүүн Зинаида Содномова байгша оной зургаан hара соо үнеэн бүриhөө 1347 килограмм hү hааба. Мүн А. Хлебодарова, Л. Нетесова, Г. Копыткова гэгшэд ажалай үндэр бүтээсэ түйлаа. Үбэлжэлгын үедэ гээгдэhэнээ хүсэлдүүлхын тула эдэнэр бүхы арга боломжонуудаа хэрэглэнэ. Эдэ габшагайшуул зунай бэлшээриин зулгы зохид эрхэ байдалые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэжэ, hү ехээр абана, малай шэгнүүр нэмээнэ.

Тус фермын мал адуулагшад Филипп Георгиевич Бутаков, Андрей Владимирович Прудников гэгшэд ажалдаа үнэн сэхээр хандажа, амжалта түйлаха арга нүхэсэл олгоно. Мүн энэл коллективэй тугалшадые магтамаар.

Доодо-Бүхэнэй МТФ-е даагша Юрий Яковлевич Русанов коллектив доторoo эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулна. Коллектив тэрэнэй хүтэлбэри доро hү hаалияа үдэр бүри дээшэлүүлхын, малай шэгнүүр ехээр нэмээхын түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэнэ.

Х. БАДМАЕВА,
хүдөө бэшэгшэ.

УРАГШАТАЙ

Хандагатайн леспромхозой Витимэй участогта С. Цыремпиловэй даадаг бригада жэлэй эхинhээ хойшо түсэбhөө гадуур дүрбэ мянган кубометр модо бэлэдхэбэ. Энэ коллектив предприяти дотороо дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ түрүүлнэ. Мүн лэ К. Павловай хүтэлбэрилдэг модо бэлэдхэгшэдэй бригада жэлэй эхинhээ хойшо түсэбөө 23 процентээр үлүүлэн дүүргэжэ ябана. Байгша ондо эдэ хоёр коллектив ниитэ нэгэн нарядаар ажалладаг болонхой. Тиигэжэ салин хүлhэн хүдэлмэришэн бүхэнэй ажалда хабаадалсаhанай хэмжээгээр хубаагдадаг юм. Жэлэй эхинhээ хойшо эдэ бригаданууд түлишэ-түрхилгын материал болон запасной частьнуудые нилээд ехээр арьбалhан байна.

Д. НИКОЛАЕВ.

ҺУРАГШАДАЙ ЗУНАЙ АМАРАЛТА

ХАЛЛАХАДА УРМАТАЙ

...э сэлеэн Чисаа-...й нэгэдэхи отде-...ошэнь Ц-Д. Чи-...болодог юм. Тэ-...тээнь хонидой ...плекс баригдан-...

...унда һургуулиин ...ажалай болон ...агерь эндэ хоёр-...урагшатай һай-...байна.

...хүтэлбэрилэгшэд ...Н. Рубцов, парт-...тарь С. Р. Ба-...мад зоотехник ...ахамад вет-...Мангатханова гэг-...гериин хүдэлмэ-...эмхидхэхын тула ...байдал тогтоожо ...хэрэгтэй. Үхибүү-...хүмүүжүүлэгшээр ...он Хандама Гом-...рендашиева эндэ

...директоры 1836 ...эхэһээнь таһалжа, ...үлжүүлхые үхи-...һан байна. Үхи-...болон хүдэлнэ. ...» гэһэн нэгэдэхи ...(даагшань Алдар ...Оюна Дашани-...рай Бадмаев гэг-...эз хурьгадые ха-...Романтикын» гэ-...Намданова (звень-...ндондок Цырен-дашиев, Галсан Цыдыпов гэгшэд 612 эмэ хурьга адуулна. «Бэдэрэгшэд» гэһэн гурбадахи звеногойхид — Саша Мангатханов (звеньевой), Гена Дашацыренов, Баир Митыпов мүн лэ эды шэнээн эрэ хурьгадые харууһална. Эндэ иимэ гурбан отара эмхидхэгдэнхэй гээшэ.

Эдэнэр бултадаа хурьган бүхэнэй сүүдхын шэгнүүрыень дунда зэргээр 100 граммаар нэмээжэ, дааһан хурьгадаа 99 процентыень бүрин бүтэн байлгаха, тэжээлээ гамнажа, бутаруулжа эдюулхэ, звенонууд хоорондоо мүрысэн, ажаллаха гэһэн социалис уялга абаһан байна. Уялгаяа дүүргэхын тула үхибүүд хурьгадаа үглөөнэй 5 часһаа үдэшын 10 час болотор адуулна, бэлшээридэ гаргажа үдэрэй гурба удаа уһална, үшөө 100 грамм шэмэтэ тэжээл, 100 грамм витаминтай ногооной гурил хурьгадтаа эдюулнэ.

Түрүүшын 20 хоногой ажалай дүн тухай мэдээсэһэн тусхай хуудаһан эндэ гаргагданхай. Түрүүшын дүн июниин 26-да гаргагдаа. Түрүүшын шэгнэлгын болоходо, хурьган бүхэндэ сүүдхэдэ дунда зэргээр зуу-зуун грамм нэмэлтэ шэгнүүр абтаһан байба. Гэхэ зуура һурагшадай ажалайнь түрүүшын түлөөһэн тухай дурдабал, үхибүүд 79 түхэригһөө 119 түхэриг хүрэтэр салин абаһан байба. Яһала урма баяртайнууд.

Энэ лагерьта нёдондо хүдэлһэн һурагшад амжалтатай ажалайнгаа түлөө аяншалгын түлөөһэгүй путевконуудаар шагнагдажа, Дунда Азиин республикануудаар ябажа ерээ һэн. Хорин үдэрэй туршада түрүүшын халаан эндэ 36 центнер 72 килограмм нэмэлтэ шэгнүүр абаад байна.

Һурагшадые ажалда дурэтэйгөөр ба дуратайгаар хүмүүжүүлхэ гээшэ мүнөө үе сагай гол эрилтэ болоод байна. Үлзытын дунда һургуулида энэ асуудал зүбөөр шиидхэгдэнэ.

Тарган боро мориёо тэргэдэ хүллэһэн һурган хүмүүжүүлэгшэ Хандама Гомбоевна Цырендашиева совхозой түб ошожо, магазинһаа эдеэ хоол асардаг юм. Тиихэдэ Булагай МТФ-һээ һү, мяха асардаг. Үхибүүдые тэрэ һайнаар эдеэлүүлхые үнэн зүрхэнһөө оролдоно. Мүн баһа совхозой хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзажа, лагериин ажал хэрэг тухай мэдээсэхэ хэрэг гарадаг.

Комплекс дээрэ улаан булан бии. Тэндэнь телевизор, радио бии, шэнэ газетэ, журналнууд таһардаггүй. Мүн даам, шатаршье байха. «Буряад оронгй 60 жэл», «Элитэ спортсменүүд» гэһэн плакадуудые эндэ харанабди. Үдэрэй гурим, социалис уялганууд, гоёор бэшэгдэһэн ажалай дүн тухай хуудаһан, звенонуудай бүридэл үлгөөтэй.

— Гэшүүн бүхэн 4 үдэр соо хурьгадые адуулна, 1 үдэр лагерьтаа эдеэ хоол бэлдэлсэнэ, уһа асарна, байра болон улаан булангаа сэбэрлэлсэнэ. Нэгэ үдэрыень амарна. Иимэ гурим эндэ нёдондоной тогтоогдоһон юм. Энэ гуримдаа һураа, дадаа, ажалдаашье бэрхэ болоо, түсэб, даабаринуудаа дүүргэхээр найданабди,— гээд Хандама Гомбоевна урматайгаар хэлэхэ зуураа, даабарияа хэлсээнэй ёһоор дүүргэбэлнай, гэшүүн бүхэндэ 120 түхэриг шагнал үгтэхэ ёһотой,— юм гэжэ нэмэбэ.

Түрүүшын халаан түсэб, даабаринуудаа һайнаар дүүргэзд, июлиин 17-до хоёрдохи халаандаа ажалаа тушаажа үгөө. Хоёрдохи халаанай гэшүүд тэдэнһээ дутахагүйл байха ёһотой.

Ингэжэ Харагдаашын ажалай болон амаралтын «Ритм-84» лагериинхид һурган хүмүүжүүлэгшэ Хандама Гомбоевнагай бэрхэ заабари, хүтэлбэри доро ороной Эдеэ хоолой программа бэелүүлгэдэ өөһэдынгөө хубитые оруулалсана.

Ж. БАДМАЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

...СР-эй ба Сириин хоорондохи дипломатическа ...арилсаанай 40 жэлэй ойе угтуулан

САГААР ШАЛГАГДАҺАН

...ири хоёрой хоо-...ломатическа ха-...тогтоогдоһон ...о 40 жэл үнгэр-...хы эдэ жэлнүүд-...оёр ороной хоо-...рилсаа холбоон ...гдөө. 1944 оной ...нэй дурасхаалта ...шо совет ба си-...удай хоорондохи ...аанай болон ха-...оонои түүхэ бэ-... гайхамшагта ...бэшэгдээ юм.

...анай оронуудай ...харилсаануудай ...эжэ үзэхэдэ, Со-...Сириин арадта ...юумэ хээб гээд ...ла гэжэ Афро-...лаа нэгэдэлгын ...итедэй түрүүлэг-...о Ахмед Аль-...нэ. Дэлхэйн хо-...най жэлнүүдтэ ...шэдэй амжалта-...уз колонизатор-...сэдэг сириинхи-...уулһан, ёһотой ...бэеэ даанхай бай-...ходонь туһалһан ...ороноо хамгаал-... дайнда 20 мил-...д, басагадаа ал-... арадай туйлаһан ...аар Дүтын Зүүн ...уд колониальна ...поо сүлөөрхэ, ...хубилалтануудай ... аргатай болоо ...ээ гадна, совет ...най шархануудаа ...рдсэгүй байгаад, ...алжа эхилээ һэн ...ь-Асаад онсолон

...манай оронуудай ...экономическа ба ...харилсаа хол-...хэлсээн баталаг-... Совет хүнүүд ...нар мэгээр туһа-...э Сиридэ хэлсэ-...н мүнөөнэй про-...иин болон хүдөө ...ефть олзоборил-... һуури табиха, ...н түмэр замуу-...уулха, хүүкэ-...экономикодо хү-... болон научно-... мэргэжэлтэдэй ...а кадрнуудые ...лаар тэдэнэр ту-...

...й элшэ хүсэнэй ...а уһалуурнин ха-..., түмэр замгүй-... Сириие ухаан-...хын аргагүй, гэ-... Коммунис пар-...гай Генеральна

Секретарь Халед Багдаш ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө хэлээ һэн. Эдэ ба бусад хэдэн арбаад промышленна томо объектнүүд манай газар дээрэ араб арадуудай хани— Советскэ Союзай туһаламжаар баригдаа юм. Бусад һалбаринуудаар-шье тэрэ айхабтар ехэ туһаламжа үзүүлээ.

Советскэ Союзай техническэ ба экономическа туһаламжаар баригдаһан Ефрадай элшэ хүсэнэй комплекс хэдэн арбаад мянган гектар сүл губи газарта ба хүсэ ехэтэй промышленна предприятинуудта амидарал үгөө һэн. Сириинхидэй гэрнүүдтэхи гурбадахи лампочка бүхэнэй хоёрынь Ефрадай ГЭС-эй элшэһээ носоогдодог юм. Совет-сириин хани барисаанай һүлдэ тэмдэг болоһон тус комплекстой зэргэлээд, үшөө нэгэн мантан томо барилга мүндэлжэ байнхай. Эндэһээ 26 совет ба Сириин барилгашад шэнэ хаалта бодхооно. ГЭС барина.

Хаалтын баригдажа эхилһэнһээ хойшо оройдоол жэл хахад үнгэрөө. Гэбэшье эндэхи газар танигдашагүйгөөр хубиланхай. Энэнэй урда тээ хооһон тала байһан газарта олон мянган коллективэй хүдэлмэри бусална. ГЭС-эй байшангые барижа байһан хэдэн зуугаад арматурщигууд ба бетонщигууд эбтэй эетэйгээр хүдэлнэ. Эндэ хүдэлжэ байһан хүбүүдэй олонхинь барилга дээрэ хүдэлмэриин мэргэжэл шудалһан гэжэ үнэншэхэнь бэрхэ. Тэдэнэртэ совет һурган хүмүүжүүлэгшэд туһалһан байгаа.

США-гай дэмжэлтээр ба үршөөлөөр энэ орондо харша сэрэгэй шэнэ балмад ябуулгануудые Израилиин таһалгаряагүйгөөр бэлдэжэ байдаг дээрэһээ Сири шахардуу хүшэр оршон байдалда ажабайна. Сириин бэелүүлдэг империализмда ба сионизмда эсэргүү хараа шугам Вашингтоной болон Тель-Авивай дурые гутаадаг юм. Сириин хилэнүүдтэ үшөө хэдэн арбаад танкнууд болон бронетранспортернуудай татагдаһан тухай гү, али американ зэбсэг хэрэгсэлнүүдээр хангагдаһан израилиин үшөө хэдэн зуугаад солдадуудай асарагдаһан тухай сошордолтой мэдээсэл телетайпаар үдэр бүри ерэжэ байдаг.

Сириин ниислэлые буудажа болохоор зайда Израилиин үхэр буунууд байлгагдадаг. Тус хотоһоо 30 километр болохогүй газарта Ливанай газар дээрэхи окопуудта Израилиин солдадууд нюугдажа байдаг юм. Тиимэһээл бүхы сириинхид, нэн түрүүн зэбсэгтэ хүсэнүүд һэримжэтэй, али болохо ээрхэг түримхэй ябуулгада харюу үгэхөөр бэлэн байха зэргэтэй болоно.

Ливанай хилэ тээһээ гү, али Голанска гүбээнүүдэй зүгһөө Дамаск тээшэ хүрэжэ ябахада, Сириин армиин дайшалхы бэлэн байлгагдаһание ойлгохоор юм. Автомобилиин харгые зубшуулан, шэнэ окопууд малтагдана, артиллеринүүд байрлана. Ээлжээтэ добтолгын хэгдэжэ боломоор газар тээшэ танкнууд шэглүүлэгдэнхэй. Дайн эхилээ хадаа, ямар харюу абахаяа мэдэхэ дээрэһээл, Тель-Авивай ээрхэг сэрэгэйхид хүсэ шадалаа үшөө дахин сэгнэжэ үзэдэг, дайн байлдаа эхилхэ болзорые хойшолуулдаг юм.

Эдэ үдэрнүүдтэ СССР-эй ба Сириин хоорондохи дипломатическа харилсаануудай 40 жэлэй ойе тэмдэглэжэ байхадаа, 1980 оной октябрьда гар табигдаһан хани барисаан болон харилсаа холбоон тухай Совет-сириин договор Сириин-совет харилсаануудта шэнэ шатын эхи табиһан юм гэжэ Дамаскда онсолон тэмдэглэнэ. Энэ договор хадаа манай хоёр ороной хоорондохи харилсаануудай хүгжэлтын үндэр хэмжээн тухай гэршэлнэ, —гэжэ САР-ай гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо Исам Ан-Наиб мэдүүлһэн байна. Советскэ Союз хадаа Сириин найдамтай ханинь болоно гэжэ Сириин-совет харилсаануудай 40 жэлэй түүхэ батадхана. США-гай болон Израилиин харата ябуулганудта эсэргүүсэн тэмсэхэдээ, арад зоной национальна эрхэнүүдые хамгаалхадаа, Советскэ Союзда, тэрэнэй политическэ дэмжэлтэдэ Сири саг үргэлжэ түшэглэдэг юм гээд совет-сириин харилсаануудай түүхэдэхи ойн баярта зорюулагдаһан «Ас-Саура» газетын статья соо онсолон заагдана.

Н. ЛЕВЧЕНКО,
ТАСС-ай корр.

Дамаск.

Монгол һайхан орондо

БАТА · НАЙДАМТАЙ АЛХАМААР

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь газетын июлиин 11, 12-ой номернуудта).

Монгол орондо үндэһэн арадайнгаа хубсаһа хунар, зүүдхэл, гоёолтонуудые уг залгамжалуулан дамжуулдаг, нарнинаар сахидаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: гоёлойнгоо хубсаһа үмдэһэн монгол басаган.

Ш. Сайхан-Баярын фото.

Дархан хотодо мүнөө 60 гаран мянган хүн ажаһууна. Республикын бүхы аймагуудһаа ревкомой зууршалгаар ерэһэн эдир залуу хүбүүд, басагадай интернациональна ажалша коллективүүдтэ шэлжэн оролсожо, ажабайдалай хани харилсаанай һургуули гараһаниинь элитэ. Дархан хотодо 16 һургуули, 4 техникум хүдэлнэ, марксизм-ленинизмын үдэшын университет нээгдэнхэй. Олон хэргын уулзуур дээрэ урган бодоһон Дархан хото ёһотойл шэнэ байдал дархалагшадай үлгы болонхой. Шарын-Голой түлишэ, Сибириин элшэ хүсэ дамжуулдаг системэдэ оруулагдаһаниинь, түмэр зам, барилгын материалнуудай нөөсэ хэбтэшэнүүд, түмэрэй руда, фосфоридууд гэхэ мэтэ тус хотын ерээдүйе эли тодоор зураглана бшуу. Городто дүтэхэнэ Шарын-Голдо болон Хүтэлдэ фрукт, овощ, жэмэс ургуулха, һү һааха, мал үсхэбэрилхэ госхозууд байгуулагданхай.

Дархан хотын ажалшад долоодохи табан жэлэй түрүүшын 3,5 жэлэй түсэбүүдһээ гадна 50 миллион төгрөгэй продукци үйлэдбэрилөө. Тиигэхэдээ коллектив бүхэн имагтал эрхим, I—II классай шанартай продукци үйлэдбэрилхэ ёһотой гэһэн эрилтэ табигдадаг юм бэлэй.

Иимэ һонирхолтой хөөрэлдөөн МНР-эй Дарханай горкомдо болоо. Партиин горкомой секретарь Д. Дэмбэрэлдаш шэнэ хотын хүгжэлтэ тухай хөөрэхэтэйгөө хамта городой партийна организациин эмхидхэлэй болон үзэл сурталай-политическэ хүдэлмэриин гол шэглэлнүүдтэ дэлгэрэнгыгээр тогтоо һэн. Залуушуулые интернациональна мэдэрэлтэйгээр хүмүүжүүлхэ, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие комплексноор эмхидхэхэ, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй арга боломжонуудые элсүүлхэ талаар оролдолго саг үргэлжэ гаргадаг байна. Дарханда МНР-эй Ажалай 11 баатарнууд ажалладаг, үльгэр жэшээ харуулха түрүүшүүл үсөөн бэшэ. Ушар тиимэһээ тэдэниие хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ хабаадуулха гэжэ партиин горкомой оролдогынь ойлгосотой аёб даа.

Дархан хото миин промышленна үйлэдбэриин түб бэшэ, зүгөөр ажалай, ажабайдалай таарамжатай байдал түбхинүүлһэн мүнөө үе сагай гоё һайхан город байна. Шугам шэнгеэр сэхээр татагдаһан үйлсэнүүд, набша намаагаар бүрхөөгдэһэн сэсэрлигүүд, жэрбэгэр һайхан байшангууд бултадаа энэ хотын өөрын шэнжэ шарайе шэмэглэнэ. Интернациональна хани харилсаанай һүлдэ болоһон Дархан Советскэ Союзда—Улаан-Үдэ, Болгарида —Димитровград, Венгридэ — Капошвар городуудтай анда болоһон түүхэтэй.

Энэ городой эрхим предприятинуудай нэгэн болохо— «нэхы эдлэлын үйлдвэртэй» танилсахыемнай нүхэр Д. Дэмбэрэлдаш дурадхаба. 1972 оной ноябриин 12-то тус фабрика үйлэдбэрээ эхилһэн байна. Болгариин инженернүүд, технологууд, техникүүд монгол мэргэжэлтэдые һургаа. Мүнөө гол түлэб өөрынь мэргэжэлтэд бүхы үйлэдбэрээ эрхилдэг болонхой. МНР-эй Арадай Ехэ Хуралай депутат Г. Амаржаргалтай уулзабабди. 14 жэлэй сэана энэ эхэнэр Улаан-Баатарһаа ерээд, тус фабрикын баригдажа байхада, тогоошоноор ажалладаг байһан. Фабрикын хүдэлжэ эхилхэдэ, оёдолшон-мотористка мэргэжэлтэй болоо. 9 дахин «эрхим мэргэжэлтэ» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн намтартай.

— Залуушуулые һурган хүмүүжүүлэгшэ, ажал дээрээшье, ажабайдалдаашье үльгэр жэшээ харуулдаг, ниитын ажал ябуулгада эдэбхитэй хабаададаг, гүрэн түрымнай дээдэ хуралда ёһотойл түлөөлэгшэмнай байдаг юм,— гэжэ нүхэр Г. Амаржаргал тухай фабрикын парткомой секретарь Ж. Дэмбэрэл хэлэхэ юм.

Залуу мэргэжэлтэдэй дундаһаа цехэй начальник Чулуунцэцэг гэжэ эхэнэртэй танилсабабди. Москвагай технологическа институт дүүргэзд, энэ фабрикада ерэһэн. Цехтэнь 138 хүдэлмэришэд, тэдэнэй 78 хүниинь ревсомолой гэшүүд. Саашадаа фабрикада ороһон түүхэй эдые үлэгдэлгүйгөөр хэрэглэжэ, элдэб олон янзын бүтээл гаргахын түлөө коллектив оролдохо юм гэжэ Чулуунцэцэг бидэндэ хөөрэнэ.

Дархан хотын болон Шарын-Голой уурхайн ажалшадые эдеэ хоолоор хангаха зорилготойгоор дүтэхэнэ хамһабариин хоёр ажахы байгуулагдаһан байна. Жэмэс, овощ ургуулха, һү һааха шэглэлтэй Васил Коларовай нэрэмжэтэ госхоз Дарханһаа холо бэшэ, үзэсхэлэн һайхан байгаалитай, үрэжэлтэй газарта түбхинэнхэй. Үхэр нюдэнэй, шасарганын, үгэрсэ, помидорой, һонгиные ургаса дээшэлүүлхэ талаар эрдэмшэнжэлэлгын институт эндэ хүдэлдэг. Ажахынхид хартаабха, эртын капуста ургуулха баян дүршэлтэй болоһон. Уһалууриин арга боломжонууд үргэнөөр ашаглагдана. Үндэр баян ургаса буйлуулха консервын завод эндэ баригдажа байна. Бидэнтэй ябалсаһан журналист, «Найрамдлын Дархан» газетын редактор нүхэр Ж. Баянхүү энэ госхоздо ажаллажа, дүй дүршэлөө хубаалдажа байдаг болгар мэргэжэлтэдэй габьяае үндэрөөр сэгнээ һэн. Тэдэнэй дүршэлһөө «Найрамдлын Дархан» нэгэнтэ бэшэ согсолжо, уншагшадтаа хөөрэһэн байха юм.

Ажалай ветеран, 5 хүбүүнэй, 3 басаганай эсэгэ Т. Надмидай һэеы гэртэ хөөрэлдөөмнай үргэлжэлжэ, ажалша бэрхэ, үнэр баян бүлэдэ аза жаргал үреэжэ, Улаан-Баатараа бусабабди...

Манай республикын Түнхэнэй, Ахын районуудтай нэгэ хилэтэй Хубсугул аймаг хүрэхэ гэһэн дурадхал бидэниие ехэтэ баясуулаа. Энэшье ойлгосотой. Хоёр ороной хоорондохи хилэ хани барисаанай, хоорондоо харилсан туһалалсалгын хилэ болоһоор үнинэй ха юм даа.

АН-24 самолет тус аймагай түб—Мүрэн хото хүрэтэр 1,5 час ниидэнэ. Агаарһаа хизааргүй үргэн талануудые, хада уулануудые, гол мүрэнүүдые адаглажа һуухадaa, Монгол орон тухай Д. Нацагдоржын бэшэһэн мартагдашагүй мүрнүүд ухаанда орохо юм.

Газар талмайнгаа хэмжээгээр, хүн зонойнгоошье тоогоор Хубсугул аймаг республика дотороо эгээ ехэ аймагуудай тоодо ородог. Эндэ, Саян уулын урда хормойһоо Енисей мүрэн эхи абадаг, аймагай газар дээгүүр 526 километр зайда сэлгеэхэн Сэлэнгэмнай Байгал тээшэ тэгүүлдэг, байгаалиин гайхамшаг үзэгдэлнүүдэй нэгэн гэжэ нэрлэгдэдэг Хубсугул нуурай нэрээр аймаг нэршэһэн. Тус аймагта 90 мянган хүн зон ажаһуудаг. Табан хушуун малынь 1 миллион 760 мянган толгой юм. Хони ямаа, эбэртэ мал, адуу, тэмээнһээ гадна аймагай хойто талын хадата нютагуудта оро үсхэбэрилдэг байна. Тала дайдынь, нуур голнуудайнь баялиг үльгэр домогто хэлсэдэгтэл адли. Ашагта малтамалнууд, ан гүрөөһэд, үрэжэлтэ таланууд... Зүгөөр үндэр амжалтануудые туйлажа, Эхэ орондоо бүхы хүсэ шадалаа зорюулжа байгаа арад зониинь аймагай эгээн эрхим баялигынь гэжэ ойлгохоор бэлэй. Юуб гэхэдэ, МНРП-гэй XVIII съездын шиидхэбэринүүдые, долоодохи табан жэлэй түсэбүүдые бэелүүлхын түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ аймагай ажалшад һүүлшын гурбан жэлдэ үндэр дүнгүүдые туйлажа, гүрэн түрын дамжуулгын Улаан тугта, мүнгэн шанда хүртэһэн байна.

Аймаг дотор хүдөө ажахын 18 нэгэдэл болон нэгэ госхоз байгуулагдаһан. Гадна эндэ нооһо угаадаг фабрика, гурилай, модо болбосоруулдаг, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг комбинадууд бии. Һүүлэй үедэ аймаг дотор ашагта малтамалнуудые бэдэрэлгэ үргэнөөр ябуулагдана, элдэб зүйлэй нилээд баян хэбтэшэнүүд олдоһон юм ха. Партиин Хубсугулай айкомой нэгэдэхи секретарь Б. Элдэв-Очир аймагай ажалшадай һайн һайхан хэрэгүүд тухай олон тоо, баримтануудые дурдажа, бидэниие бүришье һонирхуулба.

Хубсугулай аймагта орон дотороо суурхаһан, арадай хубисхалай илалтада, Эхэ ороноо хамгаалгада, ажал хүдэлмэридөө шалгарһан хүнүүд нилээд олон. Тэдэнэй алдарта намтарнуудые Мүрэнэй музей соо һонирхожо, аймагта байһан үдэрнүүдтээ тэдээн тухай олон дахин дууlaһан байнабди. Арадай революциин үедэ партизан ябаһан Т. Наваан, Г. Самбуу, Д. Мандир, МНР-эй Геройнууд Л. Даваадорж, Л. Гэлэгбаатар, Б. Цэнд, Ажалай Баатарнууд Д. Пурэвдаш, Ш. Нанзад, Эхэ ороноо суурхуулһан мэдээжэ барилдаашад болон бусад олон алдар солотон залуу үетэндэ үльгэр жэшээ болодог юм гээд нүхэр Б. Элбэг-Очир хөөрэнэ.

Аймагай «Эрх Чөлөө» газетын редакцида эндэхи журналистнуудтай болоһон уулзалга дээрэ мүн лэ түрүү хүнүүд, тэдэнэй дүй дүршэл тухай хөөрэлдөөн үргэлжэлбэ.

— Байгша ондо газетын хүдэлмэрилэгшэд түрүүшүүлэй дүршэл согсолхо талаар ехэ оролдолго гаргаа,— гэжэ редактор Д. Жүгдэрхүү хөөрэнэ.— Богони болзорто туғалнуудаа һайнаар түлжүүлжэ, шэгнүүрынь нэмээхэ талаар туғалшан Б. Дэмбэрэл һайн дүнгүүдтэй гараа юм: зургаан һаратайдаа туғалнуудай дунда зэргээр 70—80 килограмм татадаг һаа, энэ малшанай туғалнууд 150—170 килограмм болодог байба. Тиихэдэ Цагаан Үр сомоной «Цог» нэгэдэлдэ үнеэдэй һаали эрид дээшэлээ, эндэ олдоһон дүршэл мүн лэ газетээр дамжуулагдан, олондо мэдээжэ болоо һэн. Зарим нэгэдэлнүүдтэ хурьгадай гарзалха ушар олошорбо. Шалтагаануудынь олдоо ааб даа. Гэхэтэй хамта Бүрэн Тогтох сомоной «Дэлгэр Мүрэн» нэгэдэлдэ олонхи хонишодынь хурьгадаа нэгэшье гарзагүй адуулдаг шадабаритай гэжэ элирбэ. Иимэ даган дууряама жэшээнүүд тухай хөөрэхэтэйгөө хамта тэдэниие олоной ажал хүдэлмэридэ нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ мүн лэ анхаралаа хандуулдаг гээшэбди,— гэжэ редакциинхид тэмдэглэнэ. Хөөрэлдөөнэй үедэ шэнэ-шэнэ нэрэнүүд дурдагдана, тоо, баримтануудшье үсөөн бэшэ.

— Эндэһээ холо бэшэ, 50-яад модоной газарта аймагай түрүү хонишон И. Тууаанжав байрланхай. Тэрэ нүхэртэй уулзыт,— гэжэ нүхэр Б. Элдэв-Очир дурадхаба.— Үнинэй хонишон. Өөрын дүршэлтэй. Олон табан үгэ хэлэжэ яахаб, уулзахадаа мэдэжэ абаха байхат,— гэбэ.

Түнэл сомоной «Ялалт» гэжэ нэгэдэлдэ Ишийн Тууаанжав Ж. Гэрэлмаа нүхэртэйгөө 16 жэлдэ хони адуулна. Жэл бүри эхэ хонин бүриһөө хурьга, заримдаа эхир хурьга абадаг. Үнгэрэгшэ 16 жэлэй туршада **түсэбһөө гадуур 3000 хурьга** түлжүүлжэ, тушаагаа. Жэл бүри ажахыдаа 10 мянга гаран төгрөг олзо доход оруулдаг габьяатай. Үнгэрэгшэ хабартаа 700 эхэ хонинһоо 730 хурьга абаад, нэгэшье гарзагүй түлжүүлээ.

Хөөрэлдэһөөр һуутараа, шэнэ танилайнгаа ажалайнь намтарые, ажал хэрэгыень мэдэжэ абабабди. Тууаанжавгуай бүхы республикынгаа хонишодой дунда дэлгэрһэн социалис урилдаанда хоёр дахин илажа, улсын аварга болоһон алдартай. Мүрысөөнэй дүримөөр, гурбадахяа илажа гарабал, Ажалай Баатар гэжэ нэрэ зэргэдэ хүртэжэ болохо. Үшөө тиихэдэ, партиин XVIII съездын урдахана, долоодохи табан жэлэй эхиндэ энэ хонишон урданайнгаа туйлалтануудые үлүүлхые оролдохоб гэһэн уялга абаһан юм (социалис уялгынь дэбтэр бусад олон шагнал — үнэмшэлгэнүүдэйнь дунда байна).

Р. ГАРМАЕВ.

(Түгэсхэлынь удаадахи номерто гараха).

...ЦИАЛИС ...УДААР

...ҮРЭТЭЙ ШЭНЭ ...ЕЭРЭЛГЭ

...Т. Венгриин Кест-...хүдөө ажахын ин-...конструкторнуудай ...түхеэрэлгэ ороoһо ...элшэ хүсэ гарга-...банай нэгэ хубяар ...а арга олгоно. Ур-...гын халуун хүдэл-...э республикын гос-...он кооперативууд-...н бүлэг шэнэ ту-...д эльгээдэхэ бай-...риин залуушуулай ...холбооной ЦК-гай ...эй хүгжэлтын гү-...хын туһаламжаар ...һан «Творческая ... гэжэ нэгэдэлэй ...гын нэгэ үрэ дүн-...олоно.

...аалан зохёогшод ...лан нарижуулагша-...нүүдые дэлгэрүүл-... таарамжатай эрхэ байдал хангаха гээшэ манай гол зорилго мүн, гэжэ нэгэдэлэй директорэй орлогшо А. Чак хэлэнэ. Гансахан нёдондо жэлдэ 200-гаад шэнжэлгэ, уралан нарижуулгын дурадхал болон патентнүүд үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдээ һэн.

Венгридэ ухаалан зохёогшод болон үйлэдбэриин шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй хүдэлөөн улам бүри үргэдэнэ гэжэ А. Чак тэмдэглэбэ. Мүнөө үедэ тэрэ 200 мянганһаа дээшэ хүниие нэгэдүүлдэг юм. Тэдэнэрэй ажал ябуулгын ашаар жэл бүри 4 миллиард форинтын экономическа ашаг үрэ туйлагдадаг.

СЭДЬХЭЛДЭ ХАДУУГДАМААР АМЖАЛТАНУУД

УЛААН-БААТАР. Эндэхи медицинскэ институдай актова зал соогуур Гиппократай тангаригай сэдьхэл хүдэлгэмэ һүртэ үгэнүүд зэдэлбэ. 330 гаран студентнүүд врачай дипломуудые абаба. Монгол арадай элүүр энхые хамгаалха вахтада жагсахын тула хото городууд болон һуурин тосхонуудта, холын аймагуудта тэдэнэр ошохо юм.

МНР-эй соносхогдоһонһоо хойшо жаран жэлэй туршада арадай элүүрые хамгаалгын системэдэ туйлагдаһан амжалтанууд үнэхөөрөө сэдьхэл хүдэлгэмөөр юм. Революциин урда тээ бүхы орон дотор дипломтой нэгэл врач байһан һаа, мүнөө Монгол орон врачнуудаар хангагдасын талаар Англи, Франци, Итали мэтын хүгжэнги капиталис оронуудые хүсэжэ гаранхай.

Жэл бүри хэдэн мянган хүнэй ами наһые һалгаадаг аюултай тахал үбшэнгүүдтэй амжалтатайгаар тэмсэхэ шухала зорилго медицинскэ хангалгын эмхинүүдэй байгуулагдахада амжалтатайгаар шиидхэгдээ, Арадай засагай жэлнүүдтэ хүнэй дундуур наһан 22-һоо 67 хүрэтэр утадхагдаа юм.

Советскэ Союз, социализмын бусад оронууд Монголдо ехэ туһаламжа үзүүлдэг. Хэдэн зуугаад монгол мэргэжэлтэд совет дээдэ һургуулинуудые дүүргэнхэй. Совет врачнууд Монгол орондо амжалтатайгаар хүдэлдэг байгаа. Мүнөө үедэ медицинын талаар хоёр ороной хоорондо бэелүүлэгдэдэг үрэ түгэс харилсаа холбоон шухала удха шанартай юм.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТАСС · АПН

МНР-эй ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ҮҮСХЭЛ

НЬЮ-ЙОРК. Ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха, мүнөөнэй ба ерээдүйн үетэндэ амгалан тайбан байдал сахин хамгаалха талаар шэглүүлэгдэһэн шэнэ үүсхэл Монголой Арадай Республика Нэгэдэмэл Нацинуудай Организацида гаргаба.

Ассамблейн удаадахи. 39-дэхи сессиин зүблэхэ зүйлдэ «Арадуудай амгалан тайбан ажаһууха эрхэ» гэжэ гаршагтай пункт оруулха гэһэн МНР-эй правительствын дурадхал ООН-ой Генеральна Ассамблейн хуулита документ болгогдожо, эндэ тараагдаба. Манай түби дэлхэйн арадууд амгалан тайбан ажаһууха нангин эрхэтэй юм гээд тайлбари соонь хэлэгдэнэ. Гэбэшье энэ эрхэнь бүхы дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдал сахин хамгаалхын түлөө арадуудай ябуулгануудай политическэ-хуулиин үндэһэ болгогдожо, ласхоорондын документнүүдтэ тэмдэглэн бэшэгдээгүй байха юм. Арадуудай амгалан тайбан ажабайха эрхэ тухай декларациин проектые ООН-ой Генеральна Ассамблейн сесси дээрэ хаража үзэхые МНР дурадхана.

ВЬЕТНАМАЙ КОММУНИСТНУУДАЙ ПЛЕНУМ

ХАНОЙ. Эндэ Вьетнамай Коммунис партиин Центральна Комитедэй ээлжээтэ пленум болобо. Арадай ажахые залан хүтэлбэрилгые нарижуулан һайжаруулха асуудалнуудые тэрэ зүбшэн хэлсэбэ.

СРВ-тэй хүгжэлтын мүнөөнэй шатада КПВ-гэй V съездын шиидхэбэринүүдээр хараалагдаһан харюусалгатай зорилгонуудые бэелүүлхын тула ороной экономическа ба социальна байдалда эрид хубилалта хэхэ шухала гээд пленум онсолон зааба. Бии байгаа нөөсэнүүдые бүрин хүсэдөөр һайжаруулхын түлөө тэмсэхэ шухала гээд КПВ-гэй пленум тэмдэглэбэ. Энэнэй тулада экономико хүтэлбэрилтые нарижуулан һайжаруулха, ажалша коллективүүдэй эдэбхи үүсхэлые дээшэлүүлхэ, ажал эмхидхэхэ шэнэ аргануудые үргэнөөр хэрэглэхэ хэрэгтэй. Промышленностиин болон худалдаа. наймаанай үмсын секторто социалис хубилалтануудые эдэбхитэйгээр хэхэ, экономикын гүрэнэй социалис секторые саг үргэлжэ бэхижүүлхэ хэрэгтэй гээд пленум онсолон зааба.

СЭВ-гэй гэшүүн-оронуудай дээдэ тушаалтадай Москвадахи Экономическа зүблөөнэй шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр Советскэ Союзтай ба социалис хани харилсаата бусад оронуудтай СРВ-гэй гадаадын экономическа харилсаа холбооё саашадань хүгжөөхэ хараа шугам КПВ-гэй ЦК-гай пленум дээрэ батадхагдаһан байна.

Экономико хүтэлбэрилгэдэ бии байгаа „утуу дундануудые КПВ-гэй ЦК гүнзэгыгөөр шэнжэлээ гээд пленум тухай информационно мэдээсэл дотор тэмдэглэгдэнэ.

Пленумэй шиидхэбэринүүдые, түсэбтэ табан жэлэй даабаринуудые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө үргэн хүдэлөө дэлгэрүүлхэ уряатайгаар КПВ-гэй Центральна Комитет бүхы партида, бүхы арадта хандаба.

ПРОТОКОЛДО ГАР ТАБИГДАБА

КАБУЛ. ДРА-гай гүрэнэй түсэблэлгын комитедэй болон ООН-ой хүүгэдэй жасын (ЮНИСЕФ) хоорондо харилсаа холбоон тухай протоколдо гар табигдаба. Тэрэнэй ёһоор эхэнүүд болон хүүгэдэй элүүр энхые сахин хамгаалха талаар хэмжээ ябуулгануудые һомололгодо Афганистанда 5,4 миллион доллар үгтэхэ юм гээд ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө комитедэй түрүүлэгшын орлогшо Хайрулла Азизи тэмдэглэбэ. Хэрбээ энэнэй урда тээ харилсаа холбоон тухай протоколнууд нэгэ жэлэй байдаг һаа, мүнөө жэлэй протокол хоёр жэлэй хугасаада хабаадуулагдан табигдаа юм. Тобшолон хэлэбэл, үхибүүдэй дунда вакцинаци үнгэргэхэ, эм домуудые байра дээрээ үйлэдбэрилхэ, гадаадаһаа худалдажа абаха, хүүгэдэй профилакторинуудые байгуулха, врачнуудай шадабари дээшэлүүлхэ талаар курсануудые эмхидхэхэ гэжэ хараалагдана.

ЭКОСОС-ой СЕССИ ДЭЭРЭ

ЖЕНЕВЭ. Транснациональна корпорацинуудай ябуулгатай холбоотой бүлэг асуудалнууд ООН-ой Экономическа болон социальна соведэй (ЭКОСОС) эндэ болоһон сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Уласхоорондын монополинуудай ЮАР-ай расис засаг захиргаантай бэелүүлдэг харилсаа холбооё социалис болон хүгжэжэ байгаа гүрэнүүдэй делегацинууд шангаар шүүмжэлбэ. Политическэ, финансово-экономическа болон сэрэгэй талаар ЮАР-ые дэмжэхэдээ, баруунай оронууд Африкын урда хубидахи арадуудта харша расис засаг захиргаанай гэмтэ ябуулгануудта хабаадана гээшэ гэжэ үгэ хэлэһэн хүнүүд тэмдэглээ. Баруунай гүрэнүүдэй зарим делегацинуудай буруушаагаашье һаань, «Урда Африкада болон Намибида ТНК-гай ябуулга тухай асуудалаар олониитын шагналга эмхидхэлгэ, «Урда Африкада болон Намибида ТНК-гай ябуулга ба. Урда Африкадахи расис засаг захиргаантай тэрэнэй бэелүүлдэг харилсаа холбоон» гэһэн хоёр тогтоол сесси баталан абаба.

ЮАР-тай харилсаа холбоо бэелүүлдэг транснациональна корпорацинуудтай харилсаагаа болюулхые правительствануудые уряалһан уряа эдэ документнүүдтэ бии юм.

УЛАСХООРОНДЫН УЯЛГАНУУДТА ЗҮРИШЭНЭ

БУДАПЕШТ. Стратегическэ зорилгоор бомбардировочно авиаци, мүн тэрэшэлэн холын зайда хэрэглэгдэхэ ракетэнүүдые үйлэдбэрилхэ тушаа ФРГ-дэ тогтоогдоһон хорилтые болюулха тухай Баруун Европын Холбооной соведэй шиидхэбэри баруунай гүрэнүүдэй, тэрэ тоодо ФРГ-гэй уласхоорондын уялгануудта, Москвагай договорой гол шэнжэдэ тааранагүй, эб найрамдалай болон уласхоорондын аюулгүй байдалай хэрэгтэ хохидол үзүүлнэ гээд «Непсабадшаг» тэмдэглэнэ.

Баруун Германиин газар дээрэ американ шэнэ ухаалтэ буу зэбсэг тараан тодхожо эхилһэнһээ һүүлээр энэ аюултай шиидхэбэри абтаһан байгаа гэжэ газетэ заана. Европо түбиин эб найрамдалые хүсэдэг олониитэ энэ алхамые түргэн буруушаана, Баруун Германиин бундесверые шэнэ түхэлэй буу зэбсэгээр хангалгаэб найрамдалай хүби заяанай түлөө хуулитаар һанаа зобооно.

Һүүлэй үедэ эли бодо эдэбхижэһэн ФРГ-гэй реваншис хүсэнүүдэй ажал ябуулгада ЗЕС-гэй соведэй шиидхэбэри шэнэ түлхисэ болохонь сохом гээд газетэ онсолон заана.

БЕРЛИН. Баруун Европын Холбооной соведэй шиидхэбэри эб найрамдалай болон уласхоорондын шахардуу байдалые һуларуулхын түлөө оролдодог хүнүүдэй һанаае зобоохо гэжэ «Нойес Дойчланд» заана. Гансал хүршэ бэшэ, мүн ФРГ-һөө холуур оршодог хүнүүдэй тайбан байдалда аюул тохёолдуулхаар холын зайда хэрэглэгдэхэ ракетэнүүдые байгуулха арга боломжо энэ шиидхэбэри ФРГ-дэ олгоно.

Толи

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ:

- Дайнай жэлнүүд тухай дурсалга
- Уран зураашадай хани нүхэсэл
- Арадай аман зохёолһоо
- Шог рассказ

Илалтын 40 жэлэй ойдо

«МОСКВА ХЭЛЭНЭ...»

(ДОМОГ)

БҮДҮҮН гэгшын хоолойтой хүнэй радиогоор иигэжэ уншахадань, ахамад үеын хүнүүд һая болотор шахуу залд гээд абадаг байһан байха. Энэ хэн хэлэнэб гэжэ хүн зон булта һайн мэдэдэг һааб даа.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай жэлнүүдтэ Бүхэсоюзна радиогой диктор Юрий Левитанай уншаһан Совинформбюрогой һүреөтэйшье, баясхалан омогорхол түрүүлһэншье мэдээсэлнүүдые улад зон һайсал шагнаһан байхабди.

1945 оной январь һараһаа август болотор Москвада һураха талаантай байгдаа. Энэ үедэ Илалтын үдэрэй ойртожо байһаниинь бүгэдэндэ үнинэй эли болоһон бэлэй. Богоһо дороһоо фашис булимтарагшадые намнажа, өөрынь уурхай тээшэ һамна сохин туужа ябаһан иимэ үедэ ниислэл хотодо байха гээшэ ехэ аза талаан гэжэ газетын хүдэлмэрилэгшэдэй курсада байгшад аргагүй баярладаг һэмди.

«Москва хэлэнэ...» гээд лэ үдэртөө хэды дахин радио дуугардаг байгаа гээшэб! Үдэршье, һүнишье хэдэн салюдууд боложол байха. Ниислэлэй багашуул Юрий Левитанда Салютан гэжэ нэрэ үгэнхэй, салюдай нэерхэдэ, «Салют! Салютан!»— гэлдэжэ байгаад хүхилдэдэг байгаа.

Майн 9-нэй үглөөнэй 3 саг. Партийна дээдэ һургуулиин хамтын нэгэ байрын коридор соо хэншьеб шанга абяа үгэжэ, Илалтын ерэһые соносхоо һэн. Энэ абяанай гарамсаар сонхоор харахада, үйлсэ, талмайнуудта хүн зон дүүрэн, хүхилдөөн, тэбэрилдээн...

Илалта тухай онсо мэдээсэл тэрэ үдэртөө оло дахин радиогоор дамжуулагдаба. Зоной баяр баясхалан хэмжүүргүй һэн, мүн уйдхар гашуудалайшье байлсаһаниинь ойлгосотой бэзэ. Хэн нэгэеэ дайнда алдаагүй бүлэ үсөөн һааб даа...

Үдэшэниинь городой бүхы хүн зон Улаан Талмай руу зорибо. Транспортын ябаса булта зогсоогдонхой. Хүн зон дүүрэн. Үнгэтэ гэрэл үгэжэ шадаха прожекторнүүд болоод, бусад бүхы түхеэрэлгэнүүд тэрэ үдэшэ булта хүдэлгэгдөө һэн ха. Тэдэнэй мянга түмэн үнгэтэ галнууд иишэтиишэ харбана. Иигэжэ Улаан Талмай дээрэ һолонгото тэнгэри тогтоод байһан мэтээр үзэгдөө һэн.

Энэ баяр баясхаланта үдэрэй ерэтэр совет арад хэмжээлэшэгүй ехэ һандаралда, гарза хохидолдо, аюултай хүшэр байдалда ороо. Сэрэгшэдэй эхэнүүд, һамгад, хадамда гаража үрдингүй үлэһэн басагад, эгэшэ, дүүнэр— эдэ бултандаа хүбүүдээ, үбгэдүүдээ, инагуудаа, аха дүүнэрээ алдажа, нилээд ехэ нёлбоһоёо адхаруулһан байха, саашадаашье хатуу дабаанууд дабагдаха байгаа. Дайнай дүүрэтэр үшөө дүшөөд һаранuудай үдэр һүни һэлгэгдэхэ байба.

Хабтагар хара репродуктор айл бүхэндэ үлгөөтэй байдаг һэн. Үдэр һүнигүй дуугардаг энэ хара хабтагар табагта «һайн үлзытэй юумэ дуулгаһайш даа» гэжэ буурал эхэнүүдэй зальбардаг байһаниинь гайхалгүй.

Дайнай түрүүшын һаранууддта болоһон байлдаанууд тухайда Юрий Левитан «Юность» журналда иигэжэ бэшэһэн байдаг: Киевые бомбодобо, дайсанай самоледууд Минскые... Каунас шатажа байна. Июль һарада немец авиаци Москва хүрэдэг болобо. Тэрэ үедэ Түбэй телеграфай гэр соо хүдэлдэг байгаабди. Фронтын мэдээсэлнүүдые уншажа һууxадашни, самоледуудай хүнхинөөн дуулдажа байдаг һэн. Юунэйшье болоо хада дамжуулгаяа таһалдуулдаггүй һэмди.

Дайсанай авиациин нэгэ ниидэлгын үедэ радиокомитедэй амнай хашаа соо нэгэ бомбо унаад, тэһэржэ үрдеэгүй. Тиигээшье һаа, мантан томо гэр дорьбоходоо, сонхын шэлнүүд тэһэрбэ, электрын гал унтарба. Тиигэмсээрнь лэ Москвагай радиоцентр бута сохигдоо, һалаа! — гэжэ Берлинэй радио яаралтайгаар дамжуулаа һэн. Үнэхөөрөө 10—15 минута соо абяагүй болоо һэн. Удангүй батарейтэй лампочкануудые носоогоод, дамжуулгаяа үргэлжэлүүлээбди. Тэрэ үедэ фронтын мэдээсэлнүүд үдэр бүри аюултай боложо байдаг һэн.

Дайнай эхилһээр 115-дахи сүүдхэдэ нэгэ иимэ мэдээсэл дамжуулагдаба: **«Октябриин 14-нэй һүни фронтын баруун тээхи шэглэлдэ фашис сэрэгшэд ехэ хүсэ — олон танк болоод, бусад зэбсэг хаяжа, манай частьнууд тээшэ сүмэрэн оробо».**

Зүрхэеэ үбдэжэ байгаад, иимэ мэдээсэлнүүдые уншахаш, — гэжэ саашань диктор бэшэһэн байдаг—һүниин 1 час болотор хүдэлөөд, үглөөнэй 6 сагһаа дамжуулгаяа эхилдэг һэмди. Энэ забһартань ороной зүүн районууд уруу дамжуулга хэгдэдэг һэн.

«...Москва хэлэнэ». **«1941 оной декабрь һара хэзээшье мартагдахагүй гэжэ саашань диктор дурдаһан байна. Манай сэрэгшэдэй түрүүшын илалта асарһан һара мүн. Баруун фронтын сэрэгшэд добтолгодо оробо... 400 гаран һуурин сүлоолэгдөө. Добтолго үргэлжэлһөөр...»**

Удаань хойно хойноһоо Курск, Орел, Белгород шадархи һүреөтэ байлдаанууд эхилээ.

Эдэ городуудһаа барууншагаар дайлалдажа ябаһан частьнуудай нэгэндэ минии аха—Жугдурон Ракша ротын командираар ябаа. Агын округой Дульдаргын районой гүйсэдхэхэ комитедэй арадай гэгээрэлэй таһагые даагшаар хүдэлжэ байһанаа 1942 оной май һарада армида абтаа һэн. Фронт дээрэһээ бэшэһэн бэшэгүүдһээнь заримыень эндэ дурдая.

Элдэбын шалтагаанаар бэшэгүүд ехээр удаардаг, зариманиинь хүрэдэгшьегүй һааб даа. Дайнда ябаһан сэрэгшэдэ гэртэхинһээ ошоһон бэшэгэй ямар удхатай байһыень эндэ дурдалтагүй бэзэ. Эри зэбсэгтэй, буу һомонтой адли байһан гэхэдэ, хэтэрүүлжэ хэлэһэн бэшэ гэе.

«...Харьковһаа баруун хойгуур холошог ябана хэбэртэйб... һүүлшын мэдээсэлнүүдые газетэдэ уншана бэзэш. Июлиин 5-һаа манай фронтдо наступлени эхилээ. Манайхин позициёо шанга барижа, немецкэ армида шанга харюу үдэр бүри үгэнэ. Цыбегмидтэ мүнгэ эльгээгээб. Тэдээнһээ бэшэг ерэнэгүй. Бэшэг бэшэ. Уулзатараа баяртай. Ракша».

«Хайрата эжы, абгай Радна, дүүнэр Һамажаб, Долгор! Мүнөө хадаа хүдэлэнгүй, нэгэ газарта байнабди, Сумы (Украина) гэжэ городһоо 15—20 модоной газарта — зүүгээр байнаб. Харьковһаа хойгуур 150—200 модоной газарта гээшэ ха. Карта дээрэ хараарай. Эндэһээ холо бэшэ Орловско-Курска ба Белгородско направленидэ немец танк ба авиаци суглуулжа, добтолго эхилээд, мүнөө хадаа нэгэ бага намдаад байна. Газетэ дээрэ уншаарай. Эжын бэе ямар бэ, минии хойноһоо һанаан боложо, бэеэ зобоожо байха юумэ үгы, хуби талаантай һаа, амар мэндэ уулзана бэзэбди гэжэ ойлгуулха юм. Ракша»,— гээд июлиин 22-то бэшээ һэн.

Маанадһаа тэмдэг хүлеэжэ ядажа, олон бэшэг эльгээгээ һанаа зоборитой. Дээрэ дээрэһээнь эльгээһэн бэшэгүүдһээм хоёрынь хүрэжэ, ехээр баярлуулһан байгаа. Хоёр дахин намайе баярлуулааш, бэшэгүүдыешни абааб гэжэ мэдээсээд, нютагаар болоһон һонинуудые, тарянай, ногооной ургаса ямар бэ гэхэ мэтын һонинуудые бэшээрэй гэжэ захидаг һэн. Нүхэд-багшанараа, дайнда ябаһан түрэл түтимүүдээ (элээнние бултыень нэрлэжэ байгаад) һурагшалдаг байгаа. Зүгөөр өөр тухайгаа дурдадаггүй, газетэдэ уншаарай гэхэһээ бэшэ үгэ үгы—анханай үсөөн үгэтэй хүн байһан.

Дайнай эхилһээр 25 һара 21 хоногой үнгэрөөд байхада, Украинын Сумы городые сүлөөлхын түлөө байлдаануудта хүндөөр шархатажа, Жугдурон Ракша наһа бараһан хэбэртэйгээр саарһан ерээ агша һэн.

Энэл үедэ ахайһаа хойгуур Белоруссида Могилевско областьдо минии бүлэ 18-тай Бамбал Жамсаранов дайнда ороһон байгаа. Эхэеэ, аханараа һуража, бэшэгүүдые эльгээдэг һэн. Дайнай үедэ энэ бүлэһөө табан хүбүүдынь Улаан Армида алба хэжэ ябаа. Нэгэ ахань Галсан Жамсаранов партийна хүдэлмэридэ ябаһанаа армида ошоһон юм. Тиин политрук тушаалтай, 1942 ондо Старая Русса шадархи байлдаанда һомондо дайрагдажа унаһан байгаа.

«Амар мэндэ, хүндэтэ эгэшэ! Үни удаан абяагүй байһанаа байдал тухайдаа хурянгыгаар бэшэхэ аргатай мүнөөл һая болобоб. Июль һарада Танда нэгэ бэшэг ябуулаа һэм, абаа ёһотойт. Августын 11-дэ түрүүшынхеэ дайнда орожо, дариин үнэр бэедээ үзэгдөө. Энэ үдэр намда хэзээшье мартагдахагүй. Дайсантай нюур нюураа тулгалсагдаа. Тэеэд удаан дайлалдаха арга болоогүй, үглөөдэрынь үдэшэлэн тээ шархатааб. Августын 12-һоо 19 болотор госпитальдо аргалуулааб. Мэнэ-мэнэ частьдаа бусахамни. Фашистнарые хяа һамна сохижо, тэдэниие эсэслэн усадхаха байлдаануудта тон һаядаа дахин орохоёо байнаб...

Зай, дүүргэбэб. Халуун амарые хүргөөд, амар һайн уулзатараа. Жамсаранов Бамбал 1943 оной сентябриин 19».

Энэ тэмдэг эльгээһэнһээ хойшо һара тухай дайнда ябаад, наһа бараа гэһэн саарһан баһа ерээ һэн даа.

Дүшэ гаран жэлэй саада тээ фронтһоо ерэһэн эдэ бэшэгүүдые уншахада, Илалтын түрүүшын үдэртэл адляар зүрхэн үблэдэг. Теэд яахабши. Эдээнэй заримыень нютагайнгаа музейдэ эльгээгээ һэм.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда гурба миллион гаран коммунист ами наһаяа үгөө гэһэн тоо гаргагданхай. Элэнэрэй тоодо минии хоёр аханар оролсоно.

Иигэжэ 20 миллион совет хүнүүд ами наһаараа амгалан байдал манда үршөөгөө. Эдээнэй захяае сахихыемнай мүнхэ дурасхаалынь уряална.

Д. ЖУГДУРОВА.

АНДА НҮХЭД БАЙҺАН

Николай Константинович Рерих яһала удаан сагай туршада Монгол ороноор аяншалһан юм. Үргэн ехэ энэ ороной байгаалиин һайханиие, арад зонойнь аман зохёолой баялигые, илангаяа «Гэсэр» эпосые тэрэ ехэтэ һайшааһан байгаа. Эдэ бүгэдэ агууехэ уран зураашын зохёохы ажалда бага бэшэ нүлөө үзүүлһэн юм.

1925—1926 онуудта буряад совет уран зурагай үндэһэ һуури табигшадай нэгэн Цыренжап Сампилович Сампилов Монголой Арадай Республикада хүдэлһэн байгаа. Тиихэ үедөө тэрэ Н. К. Рерихтэй саг үргэлжэ уулзадаг һэн. Энээн тухайгаа хожомынь автобиографи соогоо дэлгэрэнгыгээр тэрэ бэшэһэн байдаг.

СССР-эй Науканuудай Академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай гар бэшэгэй фондо наринаар хадагалагдажа байһан Сампиловай автобиографи мүнөө сагта түүхэдэ шухаг документ гэжэ сэгнэгдэдэг болонхой. Сэдьхэлээрээшье, оюун ухаагаараашье, дура, һонирхолоороошье өөртэнь дүтэ хүнүүдээр ушархадаа, уран зураашын хэр зэргээр баясадаг, зүрхэеэ доһолдог байһан тушаа шарлашаһан хуудаһанууд дээрэ аржыһан мүрнүүд элирхэйлнэ...

Буряадай уран зураашын зохёохы хуби заяанда Н. К. Рерих горитойхоноор нүлөөлһэн юм. «Томоотой ехэ энэ хүнэй налгай урин зан», мүн тэрэнэй «Баруун Европын искусствын элдэб шэглэлнүүд тухай үнэншэ сэхээр хөөрэжэ үгэһэниинь», гадна «өөрынгөө ерээдүйн захатануудай этюдүүдые, дабтагдашагүй үнгэ шэнжэтэй, гэрэлтэй зурагуудайнгаа репродукцинуудые харуулһаниинь» манай залуу зураашын сэдьхэлдэ мартагдашагүй бүхөөр хадуугдаа бшуу.

Харюудань Сампилов өөрынгөө бүтээлнүүдые харуулжа, тэдэниинь «Николай Константинович айхабтар анхаралтайгаар шэнжэлһэн, туһатай заабаринуудые хэлэһэн, юрэнхыдөө бараг сэгнэлтэнүүдые үгэһэн» юм. Энэ харилсаанайнь дүн гэхэдэ, «этюдүүдһээ дүүрэнги удхатай ехэ захатануудта орохыень» Рерих Сампиловта дурадхаһан байгаа.

Тиигэжэ Сампилов «мэдээжэ уран зураашын өөрынь харгалзалга доро» хүдэлхөөр шиидээд, табан зураг бүтээгээ һэн. Тэдэнэйнь нэгые, тодорхойлбол, «Гандан» гэһэн зурагыень Н. К. Рерих өөрөө мүлин заһаһан (пейзажайнь үнгэ будагай талаар), хожомынь выставкэһээ худалдажа абаһан ушартай.

«Иигэжэ бидэ дүтын нүхэд боложо тараа һэмди,— гэжэ Сампилов автобиографи соогоо бэшэнэ, — тиин бүри зурагуудаараашье андалдаабди. Би гушан зураһаа шэлэхыень дурадхааб. Тэрэмни — арбанһаа... Түбэдэй Кашкар гэжэ нютагта бүтээһэн этюдыень шэлэжэ абааб. Түбэд ороной һүртэй һайхан байгаалиие тэрэ тон шадамараар зураглаа бшуу...»

Мүнөө Буряадай Ц. С. Сампиловай нэрэмжэтэ уран зурагай музейдэ Н. К. Рерихэй гараар зурагдаһан пейзажна этюд ба Сампиловай дүрэ зураг хадагалагдадаг. Буряадай элитэ уран зураашын эдирхэг залуу, хүсэн түгэлдэр ябаһые Николай Константинович дүрэ зурагтаа тодоор харуулжа шадаа.

Автобиографиень уншажа байхада, Сампиловай өөрынь зан абариин һайн һайхан шэнжэнүүд тобойн гаража ерэнэ. Сэбэр сэхэ, хүндэмүүшэ урин зантай, эрдэм һуралсалда наһаараа эрмэлзэжэ, багшанарайнгаа нэрэ хүндые нангилан сахижа ябадаг — түсгаар лэ хүн бэлэй даа, Цыренжап Сампилович!

Мартагдашагүй тэдэ уулзалганууд залуу бэлигтэнэй ухаан сэдьхэлые улам баяжуулжа, зохёохы ажалданьшье гүнзэгы мүр сараа үлөөһэн байна. Тиимэһээл Ц. Сампиловай нэрэ удангүй Буряадаймнай нютаг бүхэндэ мэдээжэ боложо, гэрынь республикын уран һайханай ажабайдалай ёһотойл түб болоһон. Энэл үедэ тэрэ иигэжэ бэшэһэн байдаг: «Ёһотойл хонишон мэтээр, уудам талынгаа ажабайдалые зураглахые орол-...

АГА НЮТАГАЙ ҮЗЭСХЭЛЭН ТУХАЙ

1. ХАДА. УУЛАНУУД

АЛХАНА

Ан гүроол баялигтай,
Арса, жодоо хангалтай,
Аглаг агаараар амиланхай
Алхана үндэр ууламнай.

ҮНДЭРНҮҮД

Адагалигай хоёр Үндэрнүүд
Арьяылдажа харагдадаг,
Тэмээнэй хоёр бүхэндэл
Тобойлдожо зэргэлдэг.

ЕЛО, САХАНАЙ

Ёло, Саханай ёрбойно,
Сахюур шулуугаар яларна,
Шабартайнуудаа шсаюулна,
Һубаг һужаагаар урадхуулна.

БУДАЛАН

Будалан уулын оройгоор
Булжамуур шубуун жэргэн
Будалан уулын хормойгоор
Байратай һүрэг бэлшэнэ.

ПҮНСЭГ

Хамгали, Аргаляа голлоһон
Пүнсэг уула тобойдог,
Аглаг ой нэмэриһэн
Агынгаа хоймор ээлдэг,

ҮЛЗЫТЭ

Һүдэнтын эхиие ээлдэг
Үндэр шэлын орой лэ,
Үүлэ, мана татадаг
Үлзытэ гэжэ үндэр лэ.

СОГТО УУЛА

Хадын уурхай баялигтай
Согто уула суурхуулаа,
Хилгэндэ, Үбжэгээ ээлэнхэй
Орловск хото нютагжаа

ХАН УУЛА

Хан уула холоһоо тобойно,
Агынгаа адагта хормойтоно,
Адуу малаа бэлшээнэ,
Ая гангаар хангалтана.

2. ГОЛ ГОРХОНУУД

АГА

Ага нютагаа нэршүүлһэн
Агын гол ульгамхан.
Ажалаараа суурхуулһан
Ажалша зомнай урматайхан.

ЭЛЕЭ

Эреэлэн эреэлэн харагданхай
Элеэгэй гурбан эрьюулгэ.
Эмхитэй гоёор һууриханхай
Үзөөн һуурин толорно.

ОНОН

Урадхал түргэн яаранхай
Онон гол һайхан даа.
Хоёр бэеэрнь түбхинэнхэй
Колхоз, совхозууд баян даа.

ХЯЛА

Гурбан эхитэй Хяламнай
Агаяа дахан галгинхай,
Уһата, хуурай гүүлэжэ,
Уруудан Агадаа шудханхай.

3. НУУР. ТООРОМУУД

НОЖО

Нахид хабсагай, гүбээтэй
Ножын нуур хабтайнхай.
Гүрэн түрөөр баталагдаад
Байгаалиин шэмэг гэгдэнхэй.

БАЛЬЖИНА

Бальжин хатанай домогтой
Бальжинын сагаан нуур лэ,
Сагаан сайдам уһатай
Талын тогоон айраг лэ.

ҺӨӨГТЭНҮҮД

Һабаашье болохо модогүй аад,
Һөөгтэнүүд гэгдэнхэй,
Һүрэгүүдые ундалуулаад,
Һэлюухэнээр һэбшээлэнхэй.

БЭЛШЭРЭЙ НУУР

Хоёр Агаяа холбоһон,
Бэлшэртэеэ зэргэлһэн
Сагаан нуур толотонс
Сахюуртаяа һаргаана.

САГААЛЖА

Талын дунда толитонхой
Хойто урда Сагаалжанууд,
Хужар марсаар урмэтэнхэй
Талын элдин Сагаалжанууд.

ХЯЛЫН САГААН НУУР

Хуурай Хялые уһалһан
Хужарта сагаан нуур,
Хулһа ожорһоор захатаһан
Хялын сагаан нуур.

ШУЛУУТАЙН ТООРОМУУД

Хяладаа шудхаһан Шулуутаймнай
Хоёр холбоо тооромтой юм,
Шубуудаа олоор шууюуланхай
Шэргэдэггүй булагтай юм.

Б-Б. НАМСАРАЙН.

О

Аалихан кранаб хуудаһануудые
Амидырна номой геройнууд:
Агуу жанжан Сүхэ-Баатар
Анхаран шэртэнэл урдаһаамни!

...Талын ногоо надхуулан,
Табаралдан үнгэрнэ сэрэгүүд.
Ая гангата орондо
Арадай засаг мандабал!

Нэмдэл эдли багашуул
Номдо һуража жаргана,
Сэлгеэ сүлөө оронойнгоо
Солыень дуудан баясана.

А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

ШОГ

ТАХА ОЛОҺОН САР

— Харгын талаан! Харгын талаан!— гэжэ зүргэ дээрэ хэбтэһэн таха харажархихадаа, эреэн Сэр оог хуугай табиба.

— Талаантайл бэйнэш даа... —гэжэ хойнонь ябаһан һаарал Сар тэрээндэ ехээр атаархаба.

— Битнай иихэдээ таанадаа холо хаяха шадитэй болобо гээшэб,— гээд, эреэн Сар нүгөөдэеэ дээрэлхүүгээр хараба.

— Мульһэн дээрэ халтирхагүй, шулуутай харгыда дохолхогүй болобо гээшэлши даа,— гэжэ һаарал Сар үгыень зүбшөөбэ.

— Бишни энээнһээ хойшо хөөмэгшэлүүлхэеэ болижо, хүндэ хүшэр ашаа зөөдэг хара ажалһаа холодобо гээшэб. Амтатайхан сбёосоор хооллоод, тунгалаг булагай уһаар ундалаад ябадаг зэргэдэ хүртэхэмни гээшэл даа, —гээд, эреэн Сар олоһон тахаяа һайхашаан харана.

— Үндэр заяатай түрэһэн байбал ха юмши даа,—гээд һаарал Сар һанаа алдана.— Бидэшни эжэлээ хүсэхэгүй амитад иигээд лэ тохороо бэзэбди.

— Тиимэ даа. Намайешни дулаан байрада оруулжа, үдэшэ үглөөниинь уһэ нооһыемни эльбээргэ руунь һамнадаг, аршадаг болохо,— гэнэ эреэн сар.

— Дээдын ехэ жаргал шамдамнай үршөөгдэбэ гээшэл ха юм даа,— гэжэ һаарал Сар тэрэнээ хүндэмүүшэ харасаар шэртэнэ.

— Байза, энээхэн тахаяа аляахан хүлдөө тааруулхамни ааб?— гэжэ эреэн Сэр һанаата болобо.

— Болииш, юу хэлэнэ гээшэбши иихэдээ?!— гэжэ һаарал Сар атанханаа алдаба.— Ши энэ хайран талаангаа гамныш! Тооһо шабарта элээжэ, шулуу шохойдо түгдэлжэ болохолши!

— Үнэхөөрөөшье! — гэжэ эреэн Сар зүбшөөбэ.— Хүлдөө хээд гэшхэжэ ябаа һаамни, хэн намайе тахатай Сар ябана гэжэ бэшэнһээ одоо яагаад илгаруулба гээшэб!

— Тиимэл бэд даа! Ши иимэ бэлигээ бултанда харуулжа, толгойгоо дээрэ үргөөд ябаха зэргэтэй гээшэлши!— гэжэ һаарал Сар зүбшэл үгэбэ.

— Эреэн Сар олоһон тахаяа үреөһэн эбэртээ үлгөөд, хажуудахияа дээрэлхүүгээр хараба:

— Ондоохон болобо бэзэб?

— Одоол иихэдээ тахатай Сар гэжэ холоһоо харагдадаг болобош даа,— гэжэ хажуудахинь тэрэниие магтаба.

Эбэртээ таха үлгэһэн эреэн Сар хөөмэгшэеэ зүдхэһөөр саашалаа һэн.

М. БАТОИН.

ЭСЭГЭ ОРОНОО ХАМГААЛГЫН АГУУЕХЭ ДАЙНАЙ ҮЕЫН АРАДАЙ ДУУНУУД

АБА ОРОНОО ХАМГААЛАЛСАЯ

Аба ороноо хамгаалалсахаяа,
Аляалаашам армида мордобол даа.
Ангиингаа дайсаниие даралсажархёод,
Аляалаашам бусажа ерээрэйл даа,
зүү

Соведхэн гүрэноо хамгаалалсахаяа
Шэнэлээшэм сэрэгтэ мордобол даа.
Шэггүйхэн дайсаниие даралсажархёод
Шэнэлээшэм бусажа ерээрэйл даа, зүү

АХАНАРНАЙ БУСАҺАЙ ДАА

Сталинградай фронт дээрэ
Аягүйхэн байлдааниинь боложол
байн даа.
Ангиингаал дайсаниие даралсажархёод,
Аханарнай бусаһай даа—барһашые

Москва шадарай фронт дээрэ
Мундуухан байлдааниинь
Боложол байн даа.
Муухайхан дайсаниие даралсажархёод,
Бултадаа бусаһайдаа — барһашые.
Баруунхан фронтнь шангал байн даа,
Баггүйхэн байлдааниинь боложол
байн даа.
Бандидхан дайсаниие даралсажархёод,
Барандаа бусаһай даа — барһашые.

ХОЛОЛ БАЙН ДАА

Баруунхан фронтнь холол байн даа,
Багахан улаанайм хүрэхөөр бэшэл даа.
Баталһан гансамш холол байн даа,
Баржагар бэшэгэй хүрэхөөр бэшэл даа.

Хойтохон фронтнь холол байн даа,
Хотогорхон улаанайм хүрэхөөр бэшэл
даа.
Холшорхон гансамни холол байн даа,
Конверттэй бэшэгэй хүрэхөөр бэшэл
даа.

Санжа ЦЫРЕНЖАПОВ
Дайнай II группын инвалид
бэшэжэ абаба.

АРАДАЙ СЭСЭН ҮГЭНҮҮД

Ажапша хүн
Арад зондоо хүндэтэй,
Хүдэлмэришэ хүн
Хүн зондоо туһатай.

* * *

Ажалша хүнэй
Амбаар дүүрэн,
Һамуу хүнэй
Һаба хооһон.

* * *

Хүдэлмэридэ хүдэржэхэ,
Ажалда агаржаха.

* * *

Ажал жаргал хоёр
Аха дүү хоёр.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Үндэр һү һаамай, нэмэлтэ шэгнүүрэй хаһа»—түрүү бэшэг. «КПСС-эй ЦК-гай Политбюродо». «Фермэ бүхэндэ—бардам хүрэхэ тэжээл»— суглуулбари. «Гээгдэгшэдгүйгөөр хүдэлхэ»— Л. Левченкын, Литвинцевэй статья.

Хоёрдохи хуудаһанда. Партийна ажабайдал. «Ажалшадай захилаар»—А. Плотниковой статья. «Түсэбһөө гадуур миллионой тоодо»— Ф. Овчинниковой статья.

Гурбадахи хуудаһанда. Камчаткын областной драматическа театрай «Харагты, хэн ерэбэб?» гэһэн зүжэг тухай Э. Сосновскаягай рецензи. Хүн ба байгаали. «Ордон гү, али мастерской гү?» В. Ляшенкын статья. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Субботын үдэрэй галхан» —«Ород арадай баян зүрхэн»— М. Болонсвой статья. «Нервнэ системэ ба элүүр энхэ байлга»— Р. Ринчиновэй корреспонденци. «Гэрэй эзэн эхэнэр»— суглуулбари.

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

«Спортлотонуудай» июлиин 14-дэ үнгэргэгдэһэн 28-дахи тиражай дүнгүүдые Спортивна лотерейн главна управлени согсолбо.

«49-һөө 6-ень тааха спортлото»: 461.977 билет ороо. Зургаан номер хэншье таабагүй, табан номер (9 карточка) таагшад—4.069 түхэриг, дүрбэн номер (642 карточка) таалһан хүнүүд—64 түхэриг, гурбан номер (12.178 карточка) таагшад 5 түхэриг абаха байна.

«36-һаа 5-ень тааха спортлото»: 3.614.630 билет ороо.

Табан номер (30 карточка) тааһан хүнүүд—7.261 түхэриг, дүрбэн номер (5.126 карточка) таагшад—66 түхэриг, гурбан номер (132.060карточка) тааһан хүнүүд 4 түхэриг абаха.

«Спортлотонуудай» 28-дахи тиражай шүүбэринүүд июлиин 25-һаа августын 25 болотор түлэгдэхэ.

(ТАСС).

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретарнат—2-66 76, отделы: партийной жизни — 2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36 2 63 86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2 57-63, информации — 2-60-91, переводов — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-33-61, выпускающие— 2-35-95, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина. Н-02479. Заказ № 167. Индекс